

วิธีการรักษาศีลและการเข้าถึงพระรัตนตรัย

ศีล

ศีล หมายถึง ปกติ คือปกติของคนต้องไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ต้องไม่ลักขโมยของผู้อื่น ต้องไม่ล่วงละเมิดสามีภรรยาบุตรธิดาของบุคคลอื่น ต้องมีความจริงใจซึ่งกันและกัน ต้องเป็นผู้มีสติ ศีลนั้นเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจาให้เรียบร้อยดีงาม เป็นบ่อเกิดของความดีงามทั้งปวง ตั้งแต่เบื้องต้นไปจนถึงพระนิพพาน เป็นธรรมเนียมของชาวพุทธ ก่อนจะทำบุญอย่างอื่นต้องสมาทานศีลก่อน

ศีล ๒ ประเภท

๑. ศีลของคฤหัสถ์ คือศีลของผู้ครองเรือนหรือผู้ที่ไม่ได้บวช ได้แก่ศีล ๕ ซึ่งเรียกว่า นิจศีล หรือศีล ๘ ซึ่งเรียกว่า อุโบสถศีล

๒. ศีลของบรรพชิต คือศีลของผู้ที่ออกบวช ได้แก่ศีล ๑๐ ซึ่งเป็นศีลของสามเณร ศีล ๒๒๗ เป็นศีลของพระภิกษุ และศีล ๓๑๑ เป็นของศีลภิกษุณี

ก่อนที่จะสมาทานศีล ๕ ศีล ๘ หรือศีล ๑๐ ก็ตาม ล้วนต้องเปล่งวาจา ของถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นสรณะก่อนทั้งสิ้น ดังนั้นก่อนที่จะอธิบายอุโบสถศีล จึงขออธิบายคำว่า พระรัตนตรัย โดยย่อพอให้ทราบความเป็นมา ความหมายและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง

พระรัตนตรัย

รัตนตรัย แปลว่า แก้ว ๓ ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ มีความสำคัญต่อชาวพุทธ บุคคลที่จะนับถือพระพุทธศาสนานั้น จะเข้ามาในฐานะเป็น ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ล้วนต้องเข้ามาทางพระรัตนตรัย และต้องเปล่งวาจาว่า พุทธัง ธรรมัง คัจฉามิ, ัมมัง ธรรมัง คัจฉามิ, สังฆัง ธรรมัง คัจฉามิ, เพราะฉะนั้น พระรัตนตรัย จึงเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดของชาวพุทธทุกคน

คำว่า พุทธัง ธรรมัง คัจฉามิ จนถึง ตะติยัมปิ สังฆัง ธรรมัง คัจฉามิ พระพุทธเจ้าตรัสเป็นครั้งแรกที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ในคราวที่ส่งพระอรหันต์ ๖๐ รูปไปประกาศพระศาสนา เพื่อเป็นการให้บรรพชาและอุปสมบทแก่

บุคคลที่มีจิตศรัทธา ปรารถนาจะบวชในพระพุทธศาสนา โดยการเปล่งวาจาของถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก

ความหมายของพระรัตนตรัย

คำว่า พุทธะ โดยอรรถะ หมายถึงบุคคลผู้ตั้งใจฝึกฝนขัดเกลาตัวเองด้วยบารมี ๑๐ อย่าง จนบุญเต็มเปี่ยม ในชาติสุดท้ายได้บรรลุธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คำว่า พุทธะ โดยพยัญชนะ หมายถึง ผู้รู้และทรงสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม ผู้ตื่นและทรงปลุกให้ผู้อื่นตื่นจากความหลับด้วยอำนาจกิเลส ผู้เบิกบาน คือ เป็นผู้รู้แล้วและยังสามารถกำจัดกิเลสให้สิ้นไปจากขันธสันดานของตนจนอัมเอบเบิกบานในธรรมที่ได้ตรัสรู้นั้น

คำว่า ัมมะ โดยอรรถะ หมายถึง ปริยัติธรรมคือคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติธรรม คือ การอบรมกาย วาจาและใจ ให้ดำเนินไปตามศีล สมาธิ และปัญญา

คำว่า ัมมะ โดยพยัญชนะ หมายถึง สภาพที่ทรงไว้ คือ ทรงรักษาผู้ปฏิบัติตามไว้ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว หรือโดยสูงที่สุดได้แก่มรรคผลและนิพพาน

คำว่า สังฆะ โดยอรรถะ หมายถึง บุคคลผู้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบด้วยตนเองก่อนแล้ว สอนให้ผู้อื่นรู้ตามด้วย

คำว่า สังฆะ โดยพยัญชนะ หมายถึง หมู่หรือคณะ เป็นชื่อของหมู่หรือคณะของบุคคลผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่เสมอกัน คือ ทิฏฐิและศีล

ความหมายของสภาวะ

สภาวะ หมายถึง การกำจัด การบีบ การทำลาย การนำออก และการดับซึ่งภัยความหวาดสะดุ้ง ความทุกข์ ทุกคติ และความเศร้าหมองคือกิเลส หมายความว่า เมื่อบุคคลมีพระพุทธ พระธรรม

พระสงฆ์ ว่าเป็นสภาวะคือที่พึ่งโดยการปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน สามารถกำจัดกิเลสมี รากะ โทสะ และโมหะ เป็นต้น ให้หมดไปเสียได้ ภัย ความสะดุ้ง ความทุกข์ ทุกคติ ก็จะถูกกำจัด ถูกบีบ ถูกทำลาย หรือถูกนำออกไปจนหมดสิ้น

พระพุทธเจ้า ชื่อว่า สภาวะ เพราะเป็นผู้กำจัดภัยของสัตว์ทั้งหลาย ด้วยการนำออกจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ แล้วได้บรรลุซึ่งสิ่งอันเป็นประโยชน์

พระธรรม ชื่อว่า สรณะ เพราะทรงรักษาไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปในอบาย คือกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน เปรต สัตว์นรก และอสุรกาย และช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามมีความสุขใจ

พระสงฆ์ ชื่อว่า สรณะ เพราะเป็นเนื้อนาบุญของโลก หมายถึงพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ที่เรียกว่า อริยสงฆ์ เมื่อใครได้ทำบุญกับท่านแล้ว การทำบุญนั้นย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก

ความหมายของสรณคมน์

สรณคมน์ หมายถึง การถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นสรณะ คือ มีใจที่เคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย จนสามารถทำใจให้เป็นสมาธิ ซึ่งนำไปสู่การกำจัดกิเลสภายในของตัวเอง ที่เรียกว่า ได้ดวงตาเห็นธรรม หรือ บรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคล

วิธีเข้าถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นสรณะ

วิธีการเข้าถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นสรณะนั้น มีอยู่ ๕ วิธี คือ

๑. การสมาทาน เช่น พ่อค้าสองพี่น้องชื่อว่า ตปุสสะและภัลลิกะ เปล่งวาจาขอถึงพระพุทธเจ้าและพระธรรมเป็นสรณะว่า

เอเต มะยัง ภันเต, ภาวะะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ฐัมมัญจะ, อุปาสะเก โน ภาวะะวา ชาเรตุ, อหะชัคเค ปาณเปตุ สะระณัง คเต.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทั้งสองนี้ ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า และพระธรรมว่าเป็นสรณะ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า จงทรงจำข้าพระองค์ทั้งสองว่า เป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะด้วยชีวิต ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๒. การมอบตนเป็นสาวก เช่นพระมหากัสสปะ เมื่อครั้งเป็นปีปผลิมาณพ ได้บวชอุทิศพระอรหันต์ในโลก ได้พบพระพุทธเจ้าประทับนั่งสมาธิอยู่ใต้ต้นพทุตตนิโครธ คิดว่าเป็นพระอรหันต์จึงน้อมกายเข้าไปเฝ้า ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง แล้วเปล่งวาจามอบตนเป็นสาวกว่า สัตถา เม ภันเต ภาวะะวา, สาวะโกหะมัสมิ. แปลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นศาสดาของข้าพระองค์ ข้าพระองค์เป็นสาวก

๓. การท่อมเทความเลื่อมใสในพระศาสนา เช่น พรหมายุพราหมณ์ ในพรหมายู
สูตร มัชฌิมนิกาย กล่าวว่า พรหมายุพราหมณ์ เป็นพราหมณ์ผู้ใหญ่ที่แตกฉานในไตร
เพทและลักษณะมหาบุรุษ ได้ยินกิตติศัพท์ว่าพระพุทธเจ้ามีลักษณะมหาบุรุษครบ ๓๒
ประการ จึงส่งลูกศิษย์ชื่อว่าอุตตรมาณพไปเข้าเฝ้า เขาได้เห็นลักษณะมหาบุรุษ ๓๐
ประการ ครั้นได้เห็นครบทั้ง ๓๒ ประการแล้ว จึงกลับไปกราบเรียนให้อาจารย์ทราบ พอ
พราหมณ์ฟังจบได้ลุกขึ้นห่มผ้าเวียงบ่าหันหน้าไปทางทิศที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่
ประนมมือเปล่งวาจาว่า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ๓ ครั้ง

แปลว่า ข้าพเจ้าขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาค พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น

๔. การมอบตน เช่น พระโยคีผู้มีศรัทธา เป็นผู้มีความขวนขวายในการปฏิบัติ
ธรรม ก่อนจะสมาทานกรรมฐาน ต้องกล่าวคำมอบตนต่อพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า อิม่าหัง
ภันเต ภะคะวา อัตตะภาวัง ตุมหากัง ปริจจะขามิ แปลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้
เจริญ ข้าพระองค์ขอสละอัตตภาพร่างกายนี้แก่พระพุทธองค์

๕. ปฏิบัติหน้าที่ของพุทธบริษัท คือ การกำจัดกิเลสจนทำให้ตนเองบรรลุธรรม
เป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์

วิธีการถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นสรณะประการที่ ๕ จัดว่าเป็นวิธีการถึงสรณคมน์
ชั้นสูงสุด และมีความมั่นคงที่สุด

การขาดสรณคมน์

บุคคลที่ได้ชื่อว่า เป็นผู้ถึงสรณคมน์มี ๒ ประเภท คือ

๑. ปุณฺชน หมายถึง บุคคลทั่วไปที่ยังไม่ได้บรรลุธรรม

๒. พระอริยบุคคล หมายถึง บุคคลผู้ประเสริฐ ได้บรรลุธรรมตั้งแต่พระโสดาบัน
ขึ้นไป

การขาดสรณคมน์ย่อมมีแก่ปุณฺชนเท่านั้น ส่วนพระอริยบุคคลไม่ขาดจากสรณ
คมน์โดยเด็ดขาด เหมือนกับชายโรคเรื้อนคนหนึ่งชื่อว่า สุปปพุทธกุกฺกุฐิ มีเรื่องโดยย่อว่า
สุปปพุทธกุกฺกุฐิ เป็นคนยากจนเจ็บใจ วันหนึ่งเขาได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า บรรลุ
ธรรมเป็นพระโสดาบัน ท้าวสักกะต้องการจะทดสอบ จึงเสด็จมาหาและให้กล่าวคำว่า
พระพุทธเจ้า ไม่ใช่พระพุทธเจ้าที่แท้จริง พระธรรมไม่ใช่พระธรรมที่แท้จริง พระสงฆ์

ไม่ใช่พระสงฆ์ที่แท้จริง เราจะให้ทรัพย์แก่ท่านมากมาย สุปปพุทธะ ถามว่า ท่านเป็นใคร
ท้าวสักกะตอบว่า เราเป็นท้าวสักกะจอมเทพ

เขาจึงกล่าวว่า ท้าวสักกะไม่มีความละอาย ท่านพูดว่าข้าพเจ้าเป็นคนขัดสนจน
ยาก แต่ข้าพเจ้าไม่ได้ขัดสนจนธรรมดา ไม่ได้จนความสุข ท่านไม่ควรที่จะพูดเช่นนี้กับเรา
คนมีอริยทรัพย์สามารถมีความสุขได้ในสภาพที่คนอื่นเขารู้สึกเป็นทุกข์ ท้าวสักกะเมื่อไม่
สามารถให้สุปปพุทธกฐณีก่อตัวอย่างนั้นได้ จึงเสด็จไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ กราบทูล
ถ้อยคำที่ได้ตอบกันให้ทรงทราบ พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ท้าวสักกะเช่นท่านจำนวนร้อย
จำนวนพันก็ไม่สามารถจะให้สุปปพุทธกฐณีก่อว่า พระพุทธเจ้าไม่ใช่พระพุทธเจ้า
พระธรรมไม่ใช่พระธรรม พระสงฆ์ไม่ใช่พระสงฆ์

เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่ได้บรรลุธรรมแล้ว จะให้กล่าวว่า พระรัตนตรัยไม่
มีจริงนั้น เขาจะไม่กล่าวโดยเด็ดขาด

การขาดศรัทธามีเพราะเหตุ ๓ ประการ

๑. เพราะความตาย การขาดศรัทธามี เพราะความตายเป็นการขาดที่ไม่มีโทษ คือ
ไม่ทำให้ไปสู่ทุกคติภูมิ

๒. เพราะทำร้ายพระพุทธเจ้า การขาดศรัทธามี เพราะทำร้ายพระพุทธเจ้า เหมือน
พระเทวทัต ที่คิดทำร้ายพระพุทธองค์ด้วยการส่งนายขมังธนูไปลอบปลงพระชนม์ กลิ้ง
ศิลาให้ทับเป็นต้น จัดเป็นการขาดศรัทธามีที่มีโทษ คือ หลังจากพระเทวทัตมรณภาพ
แล้วไปตกนรกอเวจี

๓. เพราะหันไปนับถือศาสนาอื่น การขาดศรัทธามี เพราะหันไปนับถือศาสนาอื่น
แม้ไม่มีโทษในกุศล แต่เป็นคนที่น่าตำหนิในปัจจุบัน เพราะเป็นคนรวนเรไม่แน่นอน
และถ้ายังไปนับถือศาสนาอื่นแล้วกลับมาทำลายศาสนาเดิมของตนถือว่าเป็นคนทรยศ
สมควรได้รับการประณามอย่างยิ่ง

ศรัทธามีเศร้าหมอง

บุคคลผู้มีศรัทธามีเศร้าหมองเพราะเหตุ ๔ ประการ คือ

๑. ความไม่รู้ คือ ไม่ศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนา แต่คิดเอาเอง ปฏิบัติเอาเอง
แล้วนำไปสั่งสอนผู้อื่น

๒. ความรู้ผิด คือ เรียนพระปริยัติธรรมแต่ไม่เชื่อพระไตรปิฎกอรรถถา ตั้งตัวเองเป็นศาสดาคือความเอาตามใจชอบ

๓. ความสงสัย คือ สงสัยว่าพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ มีจริงหรือเปล่า ทำบุญได้บุญจริงหรือเปล่า ทำบาปแล้วได้บาปจริงหรือเปล่า เป็นต้น

๔. ความไม่เอื้อเฟื้อ คือ ไม่ประพฤติเอื้อเฟื้อต่อพระรัตนตรัยด้วยกายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม ที่ประกอบด้วยเมตตา คือ ความปรารถนาดี เช่น ตัดเศียรพระพุทธรูป หรือขโมยพระพุทธรูปไปขาย เป็นต้น ไม่เอื้อเฟื้อต่อพระธรรม คือ เหยียบย่ำทำลายหนังสือ หรือที่จารึกพระธรรม เป็นต้น ไม่เอื้อเฟื้อต่อพระสงฆ์ คือ คำพระสงฆ์ ยุยงให้พระสงฆ์แตกกัน เป็นต้น

ทั้ง ๔ ประการนี้แม้สรณคมนี่ไม่ขาดก็ทำให้สรณคมนั้นเศร้าหมอง

พระรัตนตรัยแยกกันไม่ได้

พระรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ทั้ง ๓ ประการนี้ แยกจากกันไม่ได้ ต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมอ พระอรรถถาจารย์ ท่านอุปมาไว้ ๖ ประการ คือ

๑. พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนดวงจันทร์ พระธรรมเปรียบเหมือนรัศมีที่มีความสว่างและเย็นตาเย็นใจของดวงจันทร์ พระสงฆ์เปรียบเหมือนสัตว์โลกที่ได้รับความสุขสดชื่นจากแสงจันทร์นั้น

๒. พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนดวงอาทิตย์ พระธรรมเปรียบเหมือนแสงสว่างและความร้อนของดวงอาทิตย์ พระสงฆ์เปรียบเหมือนสัตว์โลกที่ได้รับความสว่างและไ้อุ่นจากดวงอาทิตย์

๓. พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนก้อนเมฆ พระธรรมเปรียบเหมือนน้ำฝนอันเกิดจากก้อนเมฆ พระสงฆ์เปรียบเหมือนโลกพร้อมทั้งแมกไม้และกอหญ้าที่ได้รับความชุ่มชื้นจากน้ำฝน

๔. พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนสารภีผู้ชาญฉลาด พระธรรมเปรียบเหมือนอุบายวิธีสำหรับฝึกม้า พระสงฆ์เปรียบเหมือนม้าที่ได้รับการฝึกหัดไว้ดีแล้ว

๕. พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนผู้ชี้ทาง พระธรรมเปรียบเหมือนหนทางที่ถูกต้องตรง และมีความปลอดภัย พระสงฆ์เปรียบเหมือนคนเดินทางผู้ถึงที่หมายแล้ว

๖. พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนผู้ซึ่งชุ่มทรัพย์ พระธรรมเปรียบเหมือนชุ่มทรัพย์
พระสงฆ์เปรียบเหมือนคนที่ได้รับทรัพย์สมบัติไปใช้อย่างมีความสุข

ผู้เข้าไปหาพระรัตนตรัยด้วยอกุศลจิตย่อมเกิดโทษ

พระมหาโมคคัลลานะ พระอัครสาวกเบื้องซ้าย ได้กล่าวกับมารที่เข้าไปหา
พระพุทธเจ้าด้วยความประสงฆ์ร้าย เช่นครั้งเสด็จออกผนวชก็ไปห้ามไว้โดยกล่าวอ้างว่า
จักรัตนะจะบังเกิดขึ้นภายใน ๗ วัน จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิอยู่แล้ว จะบวชไปทำไม
เมื่อได้ตรัสรู้แล้วก็เข้าไปทูลขอให้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ต่อจากนั้นมารก็ติดตามรัง
ความทั้งพระพุทธเจ้า และพระสาวกมาตลอด แม้แต่พระมหาโมคคัลลานะก็ถูกมารรัง
ความ ครั้งหนึ่งพระเถระกล่าวกับมารว่า

“ไฟไม่ได้ตั้งใจเลยว่า เราจะเผาไหม้คน โง่ คน โง่ต่างหากที่เข้าไปหาไฟอันกำลัง
ลุกโชน เขาเข้าไปหาไฟให้เผาไหม้ตัวเขาเอง คุณอนมารผู้โง่บาป โง่ท่านจึงเข้าไปหา
พระตถาคตเหมือนคนโง่เข้าไปหาไฟเผา คนโง่เข้าไปหาพระตถาคตแทนที่จะได้บุญกลับ
ได้บาป ช่างสำคัญผิดว่า ไม่เห็นจะบาปอะไร”

พระรัตนตรัยเป็นสรณะที่ปลอดภัย

บุคคลที่มีจิตเลื่อมใสและเคารพนับถือบูชาเชื่อมั่นในพระธรรมคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้า แล้วปฏิบัติตามแม้ด้วยชีวิตไม่ยอมให้สรวงคมน้ำชาด ย่อมได้รับผลที่น่า
ปรารถนา ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

“ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ชนเหล่านั้นละกายมนุษย์ไป
แล้ว จักไม่เข้าถึงอบายภูมิ จักทำหมู่เทพให้บริบูรณ์ (ได้ไปเกิดในสวรรค์)

บุคคลใดถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งแล้วเห็นอริยสัจ ๔ คือ
เห็นทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และมรรคมีองค์ ๘ อันประเสริฐ ซึ่งทำให้ถึง
ความดับทุกข์ ด้วยปัญญาอันชอบ สรณะนั้นของบุคคลนั้น เป็นสรณะอันสูงสุด เขา
อาศัยสรณะนั้น ย่อมพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้”

การที่ได้พบพระรัตนตรัยอันเป็นสรณะที่ปลอดภัย ทำลายความทุกข์ได้จริงแล้ว
ไม่ยอมรับนับถือ ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน ก็เท่ากับคนปฏิเสธสิริที่เข้ามาหาตน
สมกับที่พระมหาปณฺธกเถระได้กล่าวไว้ว่า

“ผู้ที่ได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไปโดยไม่สนใจศึกษา และปฏิบัติตามโอวาทของพระองค์ ผู้นั้นเป็นคนไม่มีบุญ เหมือนกับคนที่ใช้มือและเท้าปิดป้องสิริที่เข้ามาหาตนถึงที่นอน แล้วจับไล่ไสส่งออกไป”

ปัญหาและเฉลยอุโบสถศีล ตอนที่ ๑

๑. ชาวพุทธ ควรยึดถืออะไรเป็นที่พึงที่ระลึก ?

ก. ไตรสรณคัมภ์	ข. ไตรปิฎก
ค. ไตรลักษณ์	ง. ไตรศึกษา

๒. ข้อใดไม่นับเข้าในสภาวะทั้ง ๓ ข้อ ?

ก. พระพุทธเจ้า	ข. พระธรรม
ค. พระสงฆ์	ง. พระโพธิสัตว์

๓. สรณคัมภ์ขาดเพราะสาเหตุใด ไม่มีโทษ ?

ก. ความตาย	ข. ทำร้ายพระศาสดา
ค. ไปนับถือศาสนาอื่น	ง. ไม่มีข้อถูก

๔. ความเชื่อเช่นไร เป็นเหตุให้สรณคัมภ์เศร้าหมอง ?

ก. เชื่อกรรม	ข. เชื่อบาปบุญ
ค. เชื่อมงคลต้นข่าว	ง. เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ

๕. จุดประสงค์ในการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ตรงกับข้อใด ?

ก. ทำบุญเพื่อล้างบาป	ข. ทำบุญแสวงหาลาภ
ค. หาเช่าจตุคามรุ่นนิยม	ง. ปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส

๖. การขาดสรณคัมภ์ เกิดขึ้นได้แก่บุคคลใด ?

ก. บุคคลทั่วไป	ข. โสดาบันบุคคล
ค. สกทาคามีบุคคล	ง. อนาคามีบุคคล

๗. “สุปปพุทธกุฎฐิ” เป็นแบบอย่างของบุคคลผู้มั่นคงในเรื่องใด ?

ก. การถือศีล	ข. การถือสันโดษ
ค. การถือสัจจะ	ง. การถือสรณคัมภ์

๘. ตัดเศียรพระพุทธรูป เป็นความเศร้าหมองแห่งสรณคัมภ์เรื่องใด ?

- ค.เพื่อเจริญอนุสติ ง.เพื่อป้องกันอมนุษย์
- ๑๘.เครื่องควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ให้เรียบร้อยคือ...?
- ก.ทาน ข.ศีล
- ค.สมาธิ ง.ปัญญา
- ๑๙.เป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา ได้แก่...?
- ก.มนุษยสมบัติ ข.สวรรค์สมบัติ
- ค.สมบัติ ๘ ง.มรรค ผล นิพพาน
๒๐. “ผู้นั่งใกล้พระรัตนตรัย” ตามความหมายที่ถูกต้องคือข้อใด ?
- ก.รักษาศีล ๕ เป็นประจำ ข.เข้าไปหายามมีภัยเกิดขึ้น
- ค.เป็นญาติกับพระภิกษุสงฆ์ ง.เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุ
- ๒๑.พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ หมายถึง ?
- ก.รู้ตามผู้อื่น ข.รับความรู้จากพระเจ้า
- ค.คิดเอาเอง ง.ตรัสรู้และสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม
- ๒๒.ผู้เปล่งวาจาว่า “ข้าพเจ้านอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า” ชื่อว่าถึงสรณะด้วยวิธีไหน ?
- ก.ปฏิบัติหน้าที่พุทธบริษัท ข.ยอมนอบน้อม
- ค.มอบตนเป็นสาวก ง.การสมาทาน
- ๒๓.สรณคัมภ์ของผู้ใด ไม่มีการขาด ?
- ก.ภิกษุ ข.ภิกษุณี
- ค.อุบาสกอุบาสิกา ง.พระอริยบุคคล
- ๒๔.คำว่า “สรณะ” แปลว่า ที่พึ่ง หมายถึงอะไร ?
- ก.มีความขลัง ข.กำจัดทุกข์ได้
- ค.คลบนันดาลอะไรก็ได้ ง.มีความศักดิ์สิทธิ์
- ๒๕.ข้อใด เป็นเหตุให้สรณคัมภ์เศร้าหมอง ?
- ก.ไม่รู้จักพระรัตนตรัย ข.เข้าใจผิดในพระรัตนตรัย
- ค.ไม่เชื่อเพื่อพระรัตนตรัย ง.ถูกทุกข้อ
- ๒๖.ความเชื่อใด ไม่ใช่ความเชื่อของผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ?
- ก.ชาติหน้ามีจริง ข.ผลของกรรมมีจริง
- ค.กลางดี ปลายร้าย บอกเหตุได้จริง ง.การประพฤดิธรรมทำให้พ้นทุกข์ได้จริง

๒๗. การถือศีลอุโบสถ เพื่อประโยชน์อะไร ?

- ก. เพื่อหยุดพักผ่อนของฆราวาส ข. เพื่อทำกิจกรรมทางพระศาสนา
ค. เพื่อสวดปาฏิโมกข์ทุกวันพระ ง. เพื่อพระสงฆ์ทำอุโบสถกรรม

๒๘. เข้าบ้านให้เข้าทางประตู จะเข้าสู่พระพุทธศาสนา ท่านว่าทางใด ?

- ก. ศีล ข. กัมมัฏฐาน
ค. พระธรรมคำสอน ง. พระรัตนตรัย

๒๙. คำว่า “สธกมน์” หมายถึงอะไร ?

- ก. การยึดเอาเป็นที่พึ่ง ข. การสกัดกั้นป้องกันตัว
ค. การถือศีลกินเจ ง. การมอบตนเป็นสาวก

๓๐. ข้อใด ไม่ใช่สาเหตุแห่งการขาดสธกมน์ ?

- ก. ตาย ข. ไปเข้ารีตถือศาสนาอื่น
ค. ลบหลู่พระภูมิเจ้าที่ ง. ลบหลู่คู่มิ้นพระสงฆ์

๓๑. ข้อใด ไม่ใช่ความหมายของคำว่า “พุทธะ” ?

- ก. ผู้รู้ ข. ผู้ตื่น
ค. ผู้เบิกบาน ง. ผู้รู้ตาม

๓๒. การเข้าหาพระรัตนตรัยอย่างไร จึงถูกต้อง ?

- ก. สวคมนต์ภาวนา ข. แสดงหาโชคลาภ
ค. กราบขอพระ ง. วิงวอนขอหวย

๓๓. คำว่า “อุโบสถศีล” หมายถึงศีลอะไร ?

- ก. ศีล ๕ ข. ศีล ๘
ค. ศีล ๑๐ ง. ศีล ๒๒๗

๓๔. สามัญชนปฏิบัติตนอย่างไร จึงชื่อว่าตามรอยพระอรหันต์ ?

- ก. รักษาศีลให้บริสุทธิ์ ข. รักษากายให้บริสุทธิ์
ค. รักษาใจให้บริสุทธิ์ ง. รักษาวาจาให้บริสุทธิ์

๓๕. คฤหัสถ์ปรารถนาชำระตนให้หมดจด ควรปฏิบัติอย่างไร ?

- ก. ไหว้พระ ข. สวคมนต์
ค. รักษาศีล ง. ชำระบาป

๓๖. ศีลที่ต้องรักษาตามกาลที่กำหนดไว้ ตรงกับข้อใด ?

ก. คีต ๕

ข. คีต ๘

ค. คีต ๑๐

ง. คีต ๒๒๗

๓๗. การรักษาศีลข้อใด เป็นความเชื่อที่ผิด ?

ก. ได้พักการงาน

ข. ได้ทำบุญกุศล

ค. ได้ชำระบาป

ง. ได้อบรมจิตใจ

๓๘. การถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ หมายถึงอะไร ?

ก. การนั่งใกล้ ๆ

ข. การขอโชคลาภ

ค. การปรนนิบัติ

ง. การถือเป็นที่พึ่ง

๓๙. พระรัตนตรัยได้ชื่อว่าเป็นสรณะที่ปลอดภัย เพราะอะไร ?

ก. ช่วยกำจัดทุกข์

ข. ช่วยกำจัดภัย

ค. ช่วยกำจัดเวร

ง. ถูกทุกข้อ

๔๐. หากเปรียบพระพุทธเจ้าดุจสารathiผู้ชาญฉลาด พระธรรมดุจวิธีฝักม้า พระสงฆ์จะเปรียบเหมือนม้าเช่นไร ?

ก. ม้ากำลังฝักเดิน

ข. ม้ายังมีได้ฝักหัด

ค. ม้ากำลังฝักหัด

ง. ม้าที่ฝักหัดดีแล้ว

๔๑. “สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ” กล่าวเพื่อระลึกถึงใคร ?

ก. พระพุทธเจ้า

ข. พระธรรม

ค. พระสงฆ์

ง. บิคามารดา

๔๒. ข้อใด ไม่ใช่ความหมายของพระสังฆรัตนะ ?

ก. ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

ข. ช่วยกำจัดภัยให้สัตว์

ค. เป็นนาบุญของโลก

ง. รักษาเผยแผ่คำสอน

๔๓. สรณคมน์ หมายถึงการถึงสรณะในข้อใด ?

ก. พระพุทธเจ้า

ข. พระธรรม

ค. พระสงฆ์

ง. ทั้ง ๓ ข้อ

๔๔. การขาดสรณคมน์ไม่มีโทษ เพราะ ...?

ก. ความตาย

ข. ทำร้ายพระศาสดา

ค. ไปนับถือศาสนาอื่น

ง. ไม่มีข้อถูก

๔๕. ผู้ใด มีสรณคมน์เศร้าหมอง ?

ก.คำไม่ถูกกับพระบางรูป

ข.ปีเตอร์สมาทานศีลไม่ชัด

ค.พระแห่งไปเที่ยวประเทศอิรัก

ง.ชัดสงสัยว่าพระพุทธเจ้ามีจริงหรือ

เฉลยตอนที่ ๑

๑.ก	๒.ง	๓.ก	๔.ก
๕.ง			
๖.ก	๗.ง	๘.ง	๙.ก
๑๐.ก			
๑๑.ก	๑๒.ก	๑๓.ป	๑๔.ป
๑๕.ก			
๑๖.ง	๑๗.ก	๑๘.ป	๑๙.ง
๒๐.ก			
๒๑.ง	๒๒.ป	๒๓.ง	๒๔.ป
๒๕.ง			
๒๖.ก	๒๗.ป	๒๘.ง	๒๙.ก
๓๐.ก			
๓๑.ง	๓๒.ก	๓๓.ป	๓๔.ก
๓๕.ก			
๓๖.ป	๓๗.ก	๓๘.ง	๓๙.ง
๔๐.ง			
๔๑.ก	๔๒.ป	๔๓.ง	๔๔.ก
๔๕.ง			

ต่อ

น

ที่

๒

อุโบสถศีลและประเภทของอุโบสถศีล

อุโบสถศีล

อุโบสถ แปลว่า การเข้าจำ คือวันกำหนดให้อยู่จำ ศีล แปลว่า ปกติ หรือข้อวัตรที่ต้องปฏิบัติ ฉะนั้น อุโบสถศีล หมายถึง ระเบียบข้อวัตรที่ต้องปฏิบัติในการเข้าอยู่จำ คือศีลที่ต้องสมาทานรักษาในวันอุโบสถ ซึ่งเป็นอุบายขัดเกลากิเลสอย่างหยาบให้เบาบาง และเป็นทางแห่งความสงบระงับ อันเป็นความสุขอย่างสูงสุดในพระพุทธศาสนา

การถืออุโบสถศีลนั้นมีมาก่อนสมัยพุทธกาล ปราภฏที่มาในอรรถกถาคังคมาลชาดก และในอุโบสถขันธกะ ดังนี้

สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเชตวัน ตรัสเรียกคนรักษาอุโบสถมาแล้ว ตรัสว่า พวกเธอทั้งหลายทำความดีแล้วที่รักษาอุโบสถ พวกเธอผู้รักษาอุโบสถ ควรให้

ทาน รักษาศีล ไม่ควรทำความโกรธ ควรเจริญเมตตาภาวนา ควรอยู่จำอุโบสถให้ครบ เวลา เพราะว่าเป็นจิตในปางก่อนอาศัยอุโบสถเพียงถึงเดียว ยังได้ศใหญ่มาแล้ว อุบาสก และอุบาสิกาเหล่านั้นทูลขอเรื่องให้ทรงเล่าเรื่องในอดีต จึงได้นำเรื่องในอดีตมาเล่าว่า

ในอดีตกาลมีเศรษฐีคนหนึ่ง มีทรัพย์และบริวารมาก มีจิตใจสะอาดชอบทำบุญให้ทาน ภรรยา บุตรธิดาและบริวาร แม้กระทั่งคนเลี้ยง โคก็ล้วนรักษาอุโบสถศีล เดือนละ ๖ วัน ในกาลนั้นพระโพธิสัตว์เกิดในครอบครัวยากจน มีอาชีพรับจ้าง เขาไปบ้านเศรษฐี เพื่อขอทำงาน ท่านเศรษฐีบอกว่าคนในบ้านนี้รักษาศีล ถ้าสามารถรักษาศีลได้ก็ทำงานได้ แต่ลืมบอกวิธีรักษาศีลให้แก่เขา

พระโพธิสัตว์เป็นคนว่าง่าย ขยันทำงานตื่นก่อนนอนที่หลัง วันหนึ่งมีมหรสพในเมือง เศรษฐีเรียกสาวใช้มาสั่งว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถ เธอจงหุงอาหารให้คนงานแต่เช้าตรู่ พวกเขารับประทานอาหารเช้าแล้วจะรักษาอุโบสถ ส่วนพระโพธิสัตว์ ตื่นนอนแล้วได้ออกไปทำงานแต่เช้ามืด ไม่รู้ว่าเป็นวันอุโบสถ คนทั้งหมดรับประทานอาหารเช้า แล้วก็รักษาอุโบสถ แม้เศรษฐีพร้อมภรรยา และบุตรธิดาก็ได้อธิษฐานอุโบสถ ไปยังที่อยู่ของตนนั่งนึกถึงศีล

พระโพธิสัตว์ทำงานทั้งวัน พอพระอาทิตย์ตกคืนจึงได้กลับบ้าน แม่ครัวนำอาหารมาให้ รู้สึกแปลกใจถามว่า วันอื่น ๆ เวลานี้มีเสียงดัง แต่วันนี้คนหายไปไหนหมด พอทราบที่ทุกคนสมาทานอุโบสถ ต่างอยู่ในที่ของตน อยากจะรักษาศีลบ้าง จึงเข้าไปถามเศรษฐี เศรษฐีบอกว่า เมื่อรักษาอุโบสถศีลตอนนี้จะได้อุโบสถกรรมครั้งเดียว เพราะไม่ได้อธิษฐานแต่เช้า เขาบอกว่าครั้งเดียวก็ได้ขอรับ จึงสมาทานศีลกับเศรษฐีอธิษฐานอุโบสถ เข้าไปยังที่อยู่ของตนนอนระลึกถึงศีล ในปัจฉิมยามเขาหิวอาหารจนเป็นลม เพราะยังไม่ได้รับประทานอาหารเลยทั้งวัน เศรษฐีนำเภสัชต่าง ๆ มาให้ก็ไม่ยอมรับประทาน ยอมเสียชีวิต แต่ไม่ยอมเสียศีล ในขณะที่ใกล้จะเสียชีวิต พระเจ้าพาราณสีเสด็จประทับที่นครมาจนถึงที่นั่น ได้เห็นพระราชาก็ปรารถนาราชสมบัติ ครั้นสิ้นชีวิตแล้วได้ถือปฏิสนธิในพระครรภ์ของอัครมเหสี เพราะผลของอุโบสถกึ่งหนึ่ง พอประสูติแล้วได้ขนานพระนามว่า อุทัยกุมาร

ในอุโบสถขันธกะ มหาวรรค วินัยปิฎก มีใจความว่า สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ภูเขาลิขณภูฏ ใกล้เมืองราชคฤห์ พวกปริพาชกประชุมกันกล่าวธรรมในวัน

๘ คำ ๑๔ คำและ ๑๕ คำ คนเป็นจำนวนมากไปฟังธรรมของพวกเขาแล้ว ได้ความรัก
ความเลื่อมใส และเป็นพวกกับปริพาชกเหล่านั้น

พระเจ้าพิมพิสาร ได้ทรงทราบเรื่องนั้น ทรงมีความคิดว่า พระสงฆ์ควรประชุม
กันในวันเช่นนั้นบ้าง จึงเสด็จไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ กราบทูลเรื่องนั้นแล้วเสด็จกลับ
พระพุทธเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้วตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้เธอ
ทั้งหลายประชุมพร้อมกันใน วัน ๘ คำ ๑๔ คำและ ๑๕ คำ พวกภิกษุประชุมกันตาม
พุทธคำรัส แต่นั่งอยู่เฉย ๆ ชาวบ้านมาเพื่อฟังธรรมก็ไม่พูดด้วย จึงถูกตำหนิติเตียน
ข้อนขอคว่า เหมือนพวกสุกรไป พระพุทธองค์ทรงทราบเรื่องนั้น จึงตรัสเรียกภิกษุ
ทั้งหลายมาแล้ว ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้เธอทั้งหลายประชุมกันกล่าว
ธรรม ในวัน ๘ คำ ๑๔ คำและ ๑๕ คำ ภิกษุทั้งหลายได้ทำตามนั้น

อุโบสถมี ๒ อย่าง

อุโบสถนั้นเมื่อแบ่งแล้ว มี ๒ อย่าง คือ

๑.อุโบสถนอกพระพุทธศาสนา ได้แก่การเข้าจำด้วยการงดอาหาร ตั้งแต่เที่ยงวัน
ไปแล้ว ในวันที่กำหนดไว้ เหมือนเรื่องในอรรถกถาคังคมาลชาดก อัญจนนิบาต ทุกคน
เข้าจำอุโบสถเดือนละ ๖ วัน

๒.อุโบสถในพระพุทธศาสนา ได้แก่อุโบสถที่เป็นพุทธบัญญัติ อันประกอบด้วย
สรณคัมภ์และองค์ ๘ มี ปาณาติปาตา เวระมะณี เป็นต้น เหมือนคำที่กล่าวไว้ในอรรถ
กถากุฏทันตสูตรว่า ศील ๘ มีอานิสงส์มากกว่าสรณคัมภ์ เพราะตั้งอยู่ในสรณคัมภ์แล้ว จึง
รักษาศील

อุโบสถศีลมี ๓ ประเภท

๑.ปกติอุโบสถ ได้แก่อุโบสถที่รักษากันตามปกติ เฉพาะวันหนึ่งคืนหนึ่ง อย่างที่
อุบาสกอุบาสิการักษากันอยู่ทุกวันนี้ มีเดือนละ ๔ วัน คือวันขึ้น ๘ คำ หรือ ๑๕ คำ วัน
แรม ๘ คำ หรือ ๑๕ คำ

๒.ปฏิขาครอุโบสถ ได้แก่ อุโบสถที่รักษาเป็นพิเศษกว่าปกติ คือรักษาราวละ ๓
วัน คือ วันรับ วันรักษา และวันส่ง เช่น จะรักษาอุโบสถวันแรม ๘ คำ ต้องรับวันแรม ๘
คำ รักษาวันแรม ๘ คำ วันส่งแรม ๕ คำ รวมแล้ว ๑ เดือน รักษา ๑๒ วัน

๓. ปาฏิหาริย์อุโบสถ ได้แก่อุโบสถที่รักษาตลอด ๔ เดือนในฤดูฝน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำกลางเดือน ๑๒ ปาฏิหาริย์อุโบสถนี้ ถือตามคตินิยมของคนอินเดียในสมัยนั้น เทียบเคียงได้กับเรื่องบัญญัติการจำพรรษาของภิกษุ ในวัดสุภนาถชั้นธกะ พระวินัยปิฎก ที่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุจำพรรษาในฤดูฝน

รักษาอุโบสถเพื่อข่มกิเลส

พระอรรถกถาจารย์ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการรักษาอุโบสถเพื่อข่มกิเลสไว้ในอรรถกถาปัญญาอุโบสถชาดกว่า

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับนั่งบนพุทธอาสน์ท่ามกลางบริษัท ๔ ในธรรมสภา ทรงทอดพระเนตรดูบริษัทด้วยพระทัยอ่อนโยน ทรงทราบว่า วันนี้เทศนาจะเกิดขึ้น เพราะอาศัยถ้อยคำของอุบาสกทั้งหลาย จึงตรัสเรียกพวกเขาเข้ามาถามว่า เธอทั้งหลายกำลังรักษาอุโบสถศีลกันหรือ พวกเขาทูลตอบว่า พระพุทธเจ้าข้า จึงตรัสว่า พวกเธอทำดีแล้ว ชื่อว่าอุโบสถนี้ เป็นวงศ์แห่งโบราณบัณฑิต ด้วยว่าโบราณบัณฑิตทั้งหลาย ได้อยู่จำอุโบสถเพื่อข่มกิเลสมีรากะเป็นต้น อุบาสกเหล่านั้นทูลวิงวอนแล้ว จึงได้นำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าว่า

ในอดีตกาล มีป่าอัมมารัณรมย์แห่งหนึ่ง อยู่ระหว่างแคว้นทั้ง ๓ มีแคว้นมคธเป็นต้น พระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลพราหมณ์ ในแคว้นมคธ ครั้นเจริญวัยออกบวชเป็นฤๅษีสร้างอาศรมอยู่ในป่านั้น ในที่ไม่ไกลจากอาศรมของฤๅษีนั้นมีนกพิราบสองตัวตัวเมียอยู่ที่ป่าไผ่แห่งหนึ่ง งูตัวหนึ่งอยู่ที่จอมปลวก สุนัขจิ้งจอกอยู่ที่พุ่มไม้แห่งหนึ่ง หมียูอยู่ที่พุ่มไม้แห่งหนึ่ง สัตว์ทั้ง ๔ นั้นเข้าไปหาพระฤๅษีแล้วฟังธรรมตามเวลาอันสมควร

วันหนึ่ง นกพิราบสองตัวตัวเมีย ออกจากรังไปหาอาหาร เหยี่ยวได้เฉี่ยวเอาลูกน้อยไปจิกกินทั้งที่ลูกนกยังส่งเสียงร้อง นกพิราบเสียใจมาก คิดว่า ความรักนี้ทำให้เราทุกข์เหลือเกิน ไปหาฤๅษี สมทานอุโบสถแล้วนอนอยู่ในที่แห่งหนึ่ง

ฝ่ายงู ออกจากที่อยู่ไปหากิน เลื้อยไปตามทางที่ฝูงโคหากิน เพราะกลัวเสียงเท้าโคจึงหลบไปในจอมปลวกแห่งหนึ่ง โคเอาสีข้างไปถูกับจอมปลวกได้เหยียบถูกงู งูโกรธจัดกัดโคนั้นตาย ชาวบ้านพอทราบข่าวว่าโคตายจึงพากันบูชาด้วยดอกไม้เป็นต้น งูคิดว่าเราฆ่าโคเพราะความโกรธ ทำให้คนเป็นจำนวนมากเสียใจ ถ้าเรายังข่มความโกรธไม่ได้ จะไม่ออกไปหากิน ไปหาฤๅษี สมทานอุโบสถเพื่อข่มความโกรธ

ฝ่ายสุนัขจิ้งจอก ออกไปหากินพบซากข้าง เข้าไปภายในห้องข้างออกมาไม่ได้
ติดอยู่ภายในห้องข้างหลายวัน ได้รับความทุกข์ทรมานมาก วันหนึ่งฝนตกลงมา ทำให้
ข้างเน่าจึงออกมาได้ คิดว่า เพราะความโลภเราจึงประสบทุกข์นี้ ถ้ายังข่มความโลภไม่ได้
จะไม่ออกไปหากิน ไปหาฤๅษี สมาทานอุโบสถเพื่อข่มความโลภ

ฝ่ายหมี ออกจากป่าไปยังหมู่บ้านชายแดน แคว้นมัลละ เข้าไปยังหมู่บ้าน
ชาวบ้านไปล้อมพุ่มไม้ที่หมีเข้าไป ทบด้วยธนูและท่อนไม้เป็นต้น จนศีรษะแตกเลือด
อาบ หมีคิดว่า ความทุกข์เกิดแก่เราเพราะความโลภจัด ถ้าเรายังข่มความโลภไม่ได้ จะไม่
ออกไปหากิน ไปหาฤๅษี สมาทานอุโบสถเพื่อข่มความโลภ

แม่ฤๅษีเองก็ตกอยู่ใต้อำนาจของมานะคือความถือตัว เพราะอาศัยชาติตระกูล จึง
ไม่สามารถทำสมาธิให้เกิดขึ้นได้

พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ทราบว่าเขาเป็นผู้ถือตัว คิดว่าผู้นี้ไม่ใช่คนธรรมดา
เป็นพุทธางกูร จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในกัปนี้ เราจะข่มมานะของคนผู้นี้ แล้วทำให้ได้
สมาบัติ จึงเหาะออกมาจากป่าหิมพานต์ นั่งบนแท่นหินของฤๅษี ฤๅษีทราบว่าพระ
ปัจเจกพุทธเจ้านั่งบนแท่นหินของตนมีความโกรธมาก เข้าไปหาชี้หน้าด่าว่า เจ้าสมณะ
โล้นถ้อย กากพิณิจ จงฉิบหาย เจ้ามานั่งบนแผ่นหินของข้าทำไม

พระปัจเจกพุทธเจ้าได้พูดกับฤๅษีนั้นว่า “ท่านสัตบุรุษทำไมจึงถือตัวนักเล่า อาตมา
บรรลุปัจเจกพุทธญาณแล้ว ท่านก็จะเป็นพระพุทธเจ้าในกัปนี้ ท่านเป็นหน่อเนื้อพุทธะ
บำเพ็ญความดีมาแล้ว เมื่อเวลาผ่านไป จะเป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า สิทธัตถะ”
และได้ให้โอวาทว่า “ท่านเป็นผู้ถือตัว หยาบคาย ทำอย่างนี้ไม่สมควรเลย” ฤๅษีนั้น
ก็ยังไม่ไหว ท่าน พระปัจเจกพุทธเจ้าจึงพูดกับฤๅษีว่า “เราก็มีชาติสูงและคุณใหญ่
เหมือนกัน ถ้าแน่จริงก็เหาะให้ได้เหมือนเราสิ” ได้เหาะขึ้นไปในอากาศโปรยฝุ่นที่เท้า
ของตนลงบนหมวยผมของเขา กลับไปยังป่าหิมพานต์

ฤๅษีเกิดความสลดใจ หลังจากที่พระปัจเจกพุทธเจ้าไปแล้ว คิดว่า “สมณะนี้มี
ร่างกายหนักแต่เหาะไปได้เหมือนปุยขน เราไม่ไหวท่าน ไม่ถามท่านด้วยความเยอหยิ่ง
ขึ้นชื่อว่าชาติชั้นวรรณะจะทำอะไรได้ การรักษาศีลเท่านั้นเป็นคุณใหญ่ในโลกนี้ การถือ
ตัวเมื่อเจริญขึ้นมีแต่จะนำไปสู่เนรก ถ้าเรายังข่มมานะไม่ได้จะไม่ออกไปหาผลไม้” จึงเข้า
สู่อาศรม สมาทานอุโบสถเพื่อข่มมานะ

ก.มีกำหนดเวลารักษา ข.ไม่มีกำหนดเวลารักษา

ค.เป็นพื้นฐานของมนุษย์ ง.เป็นบัญญัติชอบธรรม

๑๑.ในคัมภีร์ชาดก พระโพธิสัตว์เชื่อว่าไม่ได้สมาทานรักษาอุโบสถเพราะเหตุใด ?

ก.รับประทานอาหารเย็น ข.ไม่รับประทานอาหาร

ค.ไม่ได้รับอุโบสถ ง.ไม่ได้อธิษฐานอุโบสถ

๑๒. “อุโบสถกึ่งเดียว” หมายถึงอะไร ?

ก.รักษาศีลครึ่งวัน ข.รักษาศีลวันกับคืนหนึ่ง

ค.รักษาศีล ๓ วัน ง.รักษาศีลครบ ๔ เดือน

๑๓.การสมาทานรักษาอุโบสถ ข้อใดกล่าวถูกต้อง ?

ก.เกิดก่อนพุทธกาล ข.พระภิกษุถือปฏิบัติ

ค.สำหรับบุคคลชั้นสูง ง.ไม่มีในศาสนาอื่น ๆ

๑๔.วิธีสมาทานอุโบสถก่อนพุทธกาล ท่านกำหนดไว้อย่างไร ?

ก.ต้องเปล่งวาจา ข.อธิษฐานเอง

ค.รับสรณคมน์ ง.นุ่งขาวห่มขาว

๑๕.การถืออุโบสถก่อนพุทธกาลกับสมัยพุทธกาล ตรงกันข้อใด ?

ก.ถือศีล ๘ ข.อดอาหาร

ค.สรณคมน์ ง.พระรัตนตรัย

๑๖.ข้อใด เป็นวิธีการรักษาอุโบสถนอกพุทธกาล ?

ก.รักษาศีล ๕ ข.อดอาหาร

ค.สมาทานศีล ๘ ง.รับสรณคมน์

๑๗.ข้อใด เป็นวิธีการรักษาอุโบสถสมัยพุทธกาล ?

ก.รักษาศีล ๘ ข.อดอาหาร

ค.รับสรณคมน์ ง.ถูกทุกข้อ

๑๘.อาการเช่นไร เรียกว่า การรักษาศีล ?

ก.การละเมิดข้อห้าม ข.การไม่พุดคุยกัน

ค.การเว้นจากข้อห้าม ง.ถูกทุกข้อ

๑๙.การสมาทานรักษาอุโบสถ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นไว้เพื่อประโยชน์อะไร ?

ก.เพื่อขัดเกลาจิตใจ ข.เพื่อให้ฉานสมาบัติ

ค.เพื่อเห็นแจ้งมรรค

ง.เพื่อบรรลुพระอรหัต

๒๐.การรักษากุโบสถประเภทใด เทียบเคียงได้กับการจำพรรษาของพระภิกษุในช่วงฤดูฝน ?

ก.ปกติอุโบสถ

ข.ปฎิชาครอุโบสถ

ค.อริยอุโบสถ

ง.ปาฏิหาริยอุโบสถ

๒๑.วันรับ วันรักษา วันส่ง มีความเกี่ยวข้องกับอุโบสถประเภทใด ?

ก.ปกติอุโบสถ

ข.ปฎิชาครอุโบสถ

ค.ปาฏิหาริยอุโบสถ

ง.โคपालกอุโบสถ

๒๒.อุโบสถใด ที่นิยมสมาทานรักษาในวันพระข้างขึ้น ข้างแรม ?

ก.ปกติอุโบสถ

ข.อริยอุโบสถ

ค.นิคัณฐอุโบสถ

ง.สังฆอุโบสถ

๒๓.ปาฏิหาริยอุโบสถ กำหนดให้สมาทานรักษาช่วงฤดูใด ?

ก.ฤดูร้อน

ข.ฤดูฝน

ค.ฤดูหนาว

ง.ฤดูใบไม้ผลิ

๒๔.ปาฏิหาริยอุโบสถ กำหนดให้สมาทานรักษานานเท่าไร ?

ก.วันหนึ่งคืนหนึ่ง

ข.คราวละ ๓ วัน

ค.ตลอด ๓ เดือน

ง.ตลอด ๔ เดือน

๒๕.ปกติอุโบสถ กำหนดให้สมาทานรักษานานเท่าไร ?

ก.วันหนึ่งคืนหนึ่ง

ข.คราวละ ๓ วัน

ค.ตลอด ๓ เดือน

ง.ตลอด ๔ เดือน

๒๖.ผู้สมาทานปกติอุโบสถ ต้องรักษาศีลอะไร ?

ก.ศีล ๕

ข.ศีล ๘

ค.ศีล ๑๐

ง.ศีล ๒๒๗

๒๗.ในปัจจุโบสถชาดก ใครรักษากุโบสถเพื่อระงับความเสียวใจ ?

ก.ฤาษี

ข.นกพิราบ

ค.หมี

ง.สุนัขจิ้งจอก

๒๘.อุโบสถใด ไม่ประกอบด้วยสรณคมน์และองค์ ๘ ?

ก.อุโบสถนอกพุทธกาล

ข.อุโบสถสมัยพุทธกาล

ค.อุโบสถหลังพุทธกาล ง.อุโบสถในปัจจุบัน

๒๕.ข้อใด ไม่ตรงกับวันในปฏิชาครอุโบสถ ?

ก.วันรับ ข.วันส่ง

ค.วันรักษา ง.วันลา

๓๐.อุโบสถใด ไม่นับเนื่องเข้าในคำสอนของพระพุทธเจ้า ?

ก.ปกติอุโบสถ ข.ปฏิชาครอุโบสถ

ค.นิคคัณฐอุโบสถ ง.ปาฏิหาริย์อุโบสถ

๓๑.อุโบสถใด กำหนดให้รักษาตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ?

ก.ปฏิชาครอุโบสถ ข.ปกติอุโบสถ

ค.ปาฏิหาริย์อุโบสถ ง.ถูกทุกข้อ

๓๒.ในปัญจอุปสทชาดก ใครรักษาอุโบสถเพื่อข่มความโกรธ ?

ก.ฤๅษี ข.งู

ค.หมี ง.สุนัขจิ้งจอก

๓๓.ในปัญจอุปสทชาดก ใครรักษาอุโบสถเพื่อข่มความโลภ ?

ก.ฤๅษี ข.นกพิราบ

ค.หมี ง.สุนัขจิ้งจอก

๓๔.ในปัญจอุปสทชาดก ฤๅษีเห็นว่า อะไรเป็นคุณใหญ่ในโลกนี้ ?

ก.ชาติตระกูล ข.ศีล

ค.เมตตา ง.ขันติ

๓๕.การถือศีลอุโบสถในปัญจอุปสทชาดก เพื่อข่มอะไร ?

ก.ความโลภ ข.ความโกรธ

ค.ความถือตัว ง.ถูกทุกข้อ

๓๖.ในเรื่องปัญจอุปสทชาดก แสดงให้เห็นถึงข้อใด ?

ก.ควรแก้ทุกข์ด้วยศีลธรรม ข.การประพฤติธรรมทำให้มีอายุ

ยืน

ค.โทษที่เกิดจากการล่วงละเมิดอุโบสถ ง.ปาฏิหาริย์ที่เกิดจากการรักษา

อุโบสถ

๓๗. ในปัญญาโอบุสผชาตค ใครมีความถือตัวว่าเด่นกว่าคนอื่น จึงรักษาอุโอบุสผเพื่อข่ม
มานะของตน?

ก.ฤาษี

ข.หมี

ค.พระปัจเจกพุทธเจ้า

ง.โคอุสภะ

เฉลยตอนที่ ๒

๑.ง	๒.ก	๓.ก	๔.ก
๕.ก			
๖.ข	๗.ก	๘.ข	๙.ง
๑๐.ก			
๑๑.ง	๑๒.ก	๑๓.ก	๑๔.ข
๑๕.ข			
๑๖.ข	๑๗.ง	๑๘.ก	๑๙.ก
๒๐.ง			
๒๑.ข	๒๒.ก	๒๓.ข	๒๔.ง
๒๕.ก			
๒๖.ข	๒๗.ข	๒๘.ก	๒๙.ง
๓๐.ก			
๓๑.ข	๓๒.ข	๓๓.ง	๓๔.ข
๓๕.ง			
๓๖.ก	๓๗.ก		

ตอนที่ ๓

อุโอบุสผศีล ๘ สิกขาบท

อุโอบุสผศีล ๘ สิกขาบท

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตัวเอง และใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

๒. อทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการลักขโมยของเขาด้วยตัวเอง และใช้ให้ผู้อื่นลักขโมย

๓. อะพรหมจริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการประพฤติอสังฆกรรม อันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์

๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการพูดเท็จ

๕. สุราเมรัยเมถุนมึนเมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๖. วิกาละโภชนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล คือตั้งแต่เที่ยงวัน ไปจนถึงเวลาอรุณขึ้นใหม่

๗. นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนะมาลาคันธะวิเลปะนะธารณะ มัณฑะนะวิภูสะ

นัญฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และการละเล่นอันเป็นข้าศึกต่อกุศล และเว้นจากการดูใบ้ ทัดทรงประดับตกแต่งร่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ของหอม เครื่องย้อม เครื่องทา

๘. อุจจาสะยะนะมหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท คือ เจตนาเว้นจากการนั่งหรือนอนบนที่นอนสูง หรือนั่งที่นอนใหญ่

สิกขาบทที่ ๑

เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตัวเอง และใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

“การฆ่า” หมายถึง การทำให้ตาย “สัตว์” หมายถึง สัตว์ทุกชนิดทั้งที่เป็นมนุษย์ และสัตว์ดิรัจฉาน มีข้อห้าม ๓ ประการ คือ

๑. การฆ่า

๒. การทำร้ายร่างกาย

๓. การทรมาน

กิริยาที่ฆ่านั้น จะใช้อาวุธที่มีคม เช่น มีด คาน เป็นต้น หรืออาวุธไม่มีคม เช่น ทุบตี ไม้ มือ เท้า เป็นต้น จะฆ่าเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่าด้วยวาจา หรือแสดงอาการอย่างอื่น เพื่อให้รู้ว่าใช้ให้ฆ่า เช่น ขยิบตา โบกมือ เป็นต้น ถ้าทำสำเร็จเป็นอันฆ่าทั้งนั้น

ขึ้นชื่อว่า การฆ่า การทำร้ายร่างกาย หรือการทรมาน ไม่ดีทั้งนั้น เพราะคนเราถ้าขาดชีวิตเสียแล้ว ก็ชื่อว่าขาดหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ท่านจึงจัดไว้เป็นสิกขาบทข้อแรก

จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนมีเมตตาจิตในเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

องค์แห่งปาณาติบาตมี ๕ ประการ

๑. สัตว์มีชีวิต

๒. รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต

๓. มีจิตคิดจะฆ่า

๔. พยายามฆ่า

๕. สัตว์นั้นตายด้วยความพยายามนั้น

ถ้าทำครบทั้ง ๕ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๑ ก็ขาด ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเรา ก็ต่างพร้อม

สิกขาบทที่ ๒

เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่ผู้อื่นไม่ได้ให้ด้วยตัวเอง และใช้ให้ผู้อื่นถือเอา

“สิ่งของ” หมายถึง สิ่งของที่มีเจ้าของ หรือสิ่งไม่มีเจ้าของ แต่เป็นของส่วนรวม เช่น ของสาธารณะ หรือทรัพย์สินของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ทั้งที่เป็น สัตว์วิญญานกทรัพย์ คือทรัพย์มีวิญญาน หรือ อวิญญานกทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาน

“การถือเอา” หมายถึง การหยิบของนั้นมาเป็นของตัวเองโดยพลการ โดยที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ไม่ได้อนุญาตให้ด้วยกาย เช่น พักหน้าให้ โบกมือให้เป็นต้น ไม่ได้อนุญาตให้ด้วยวาจา เช่น บอกให้เป็นต้น ใดๆอย่างหนึ่ง หรือด้วยอาการอย่างขโมย เช่น ลัก ฉก ฉิง วิ่งราว ตู๋ ตระบัด ปลอมแปลง ลักลอบ ยักยอกเขา เป็นต้น จะทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำด้วยกาย หรือด้วยวาจา จัดเป็นผิดเหมือนกัน

จีนเชื่อว่าการลักขโมยไม่ดีทั้งนั้น เพราะคนเราจะมีชีวิตอยู่ได้ด้วยทรัพย์หรือปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ๔ ประการ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเคารพสิทธิในทรัพย์สมบัติของกันและกัน และทำให้รู้จักทำมาหากินเลี้ยงชีวิตโดยสุจริต

องค์แห่งอทินนาทาน มี ๕ ประการ

๑. ของนั้นมีเจ้าของหวงแหน

๒. รู้ว่าเจ้าของหวงแหน

๓. มีจิตคิดจะลัก

๔. มีความพยายามในการลัก

๕. ได้ของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น

ถ้าทำครบทั้ง ๕ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๒ ก็ขาด แต่ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเรา ก็ต่างพร้อย

สิกขาบทที่ ๓

เว้นจากการเสพเมถุนอันเป็นข้าศึกแก่การประพฤติพรหมจรรย์

“เสพเมถุน” หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง ชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง เพราะการเสพเมถุนเป็นเหตุให้ผู้เสพหมกมุ่นอยู่ในอำนาจแห่งกามราคะ ไม่สามารถจะประพฤติตนให้ประเสริฐอย่างพรหมได้ ทำให้จิตฟุ้งซ่าน หลงระเริงอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ศีลข้อนี้ท่านห้ามละเมิดอย่างเด็ดขาดกับชายและหญิงทุกประเภท ส่วนในศีลข้อที่ ๓ ของศีล ๕ นั้น ท่านห้ามล่วงละเมิดสามีภรรยาตลอดจนถึงบุตรและธิดาของบุคคล

อื่น ห้ามเฉพาะชายหญิงบางประเภทเท่านั้น เช่น ชายหญิงที่มีภรรยาสามีแล้ว ชายหญิงที่มีจารีตห้าม เช่น นักบวช เป็นต้น เมื่อล่วงละเมิดชายหญิงเหล่านี้จัดเป็นกามสุมิฉฉาจาร
จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเคารพสิทธิในคู่ครองหรือคนที่เรารักของกันและกัน เพื่อป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์

องค์แห่งพรหมจริยามี ๔ ประการ

๑.บุคคลที่ไม่ควรไปล่วงละเมิด

๒.จงใจจะเสพในบุคคลนั้น

๓.มีความพยายามในการเสพ

๔.ให้อวัยวะเพศถึงกัน ได้แก่ มรรค ๓ คือ ทวารหนัก ทวารเบาและปาก

ถ้าทำครบทั้ง ๔ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๓ ก็ขาดทันที แต่ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเราก็ต่างพร้อย

ลักษณะที่ ๔

เว้นจากการพูดเท็จ

“การพูดเท็จ” หมายถึง การกล่าวถ้อยคำอันไม่มีจริง ไม่เป็นจริง เพื่อหลอกลวงให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ทำให้เสียประโยชน์ แม้การทนสาบาน การทำเล่ห์กระเท่ห์ ทำมารยาทำเลศ เสริมความ อำนาจ เป็นต้น ก็จัดเป็นมุสาวาทเหมือนกัน กิริยาที่แสดงออกทางกาย เช่น สั่นศีรษะ โบกมือ และเขียนหนังสือ โทกหก ก็จัดเป็นมุสาวาททั้งสิ้น

จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความจริงใจซึ่งกันและกัน

องค์แห่งมุสาวาทมี ๔ ประการ

๑.เรื่องที่พูดเป็นเรื่องไม่จริง

๒.จงใจจะพูดให้ผิดไปจากความเป็นจริง

๓.พยายามพูดออกไป

๔.ผู้ฟังเข้าใจคำพูดนั้น

ถ้าทำครบทั้ง ๔ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๔ ก็ขาดทันที แต่ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเราก็ต่างพร้อย

ลักษณะที่ ๕

เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

“การดื่ม” หมายถึง การดื่มให้ล่วงลำคองไป น้ำเามี ๒ ชนิด คือ สุราและเมรัย “สุรา” หมายถึง น้ำเมาที่กลั่นเพื่อให้เข้มข้นขึ้น เช่น เหล้า เป็นต้น “เมรัย” หมายถึง น้ำเมาที่เป็นแต่เพียงของคองยังไม่ได้กลั่น เช่น น้ำตาลเมานชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

ของที่ทำให้ผู้ดื่มหรือผู้เสพมีนเมา จนถึงขาดสติสัมปชัญญะได้ เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยาอี กาว ยาบ้า เป็นต้น ก็จัดเข้าในศีลข้อนี้ สุราและเมรัยนี้ ทำให้ผู้ดื่มเมาเสียสติ สามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง จึงได้ชื่อว่าเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนขาดสติ เพราะถ้าขาดสติเสีย แล้วศีลทั้ง ๔ ข้อที่กล่าวมาข้างต้นก็พร้อมที่จะขาดได้ทุกเมื่อ และสามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง

องค์แห่งสุราเมรัยมี ๔ ประการ

๑. ของนั้นเป็นของมีนเมา

๒. มีจิตคิดจะดื่มหรือเสพ

๓. พยายามดื่มหรือเสพของเมานั้น

๔. ของเมานั้นล่วงลำคองไป

ถ้าทำครบทั้ง ๔ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๕ ก็ขาดทันที แต่ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเรา ก็ค้างพริ้ว

ลักษณะข้อที่ ๖

เว้นจากการบริโภคอาหารในยามวิกาล

“อาหาร” หมายถึง สิ่งที่เป็นของเคี้ยวของบริโภคและของดื่มซึ่งเป็นอาหารทุกชนิด เช่น ข้าว ขนม ปลา เนื้อ ข้าวต้ม โจ๊ก เป็นต้น สิ่งของเหล่านี้ถ้าเป็นกาลคือเวลา ตั้งแต่อรุณขึ้นไปถึงเที่ยงตรง จะทานกี่ครั้งก็ได้ไม่ผิด

“วิกาล” หมายถึง เวลาตั้งแต่เที่ยงวันไปจนถึงรุ่งอรุณของวันใหม่ จะบริโภคอาหารให้ล่วงลำคอไปไม่ได้ จะเป็นเหตุให้ศีลขาด ยกเว้นยาหรือว่าปานะที่พระพุทธรองค์ทรงอนุญาตให้บริโภคได้

จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อให้เป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป เพื่อป้องกันกามกำเริบ และเพื่อตัดความกังวลในเรื่องอาหาร

องค์แห่งวิกาลโภชนา มี ๔ ประการ

๑.เวลานั้นเป็นเวลาตั้งแต่เที่ยงตรงไปจนถึงก่อนอรุณขึ้นใหม่

๒.ของที่กลืนกินนั้นเป็นของนับเข้าในจำพวกอาหาร

๓.พยายามกลืนกินของนั้น

๔.กลืนกินของนั้นจนล่วงลำคอกลงไป

ครบทั้ง ๔ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๖ ก็ขาดทันที แต่ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเราก็ด่างพร้อย

ลักษณะที่ ๗

เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และดูการเล่นอันเป็นข้าศึกต่อกุศล และเว้นจากการดูใบ้ ทัดทรง ประดับตกแต่งร่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ของหอม เครื่องข้อม เครื่องทา

ศีลข้อนี้แบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนแรก หมายถึง การไม่ทำด้วยตัวเองและการไม่ดูไม่ฟังมีการฟ้อนเป็นต้น ที่ผู้อื่นกำลังแสดง การดูการฟังเหล่านี้ ท่านห้ามเฉพาะที่เป็นข้าศึกเท่านั้น คือพอไปดูไปฟังก็จิตใจหลงไหลอยู่ในสิ่งนั้น ทำให้เกิดความฟุ้งซ่าน ความกระวนกระวายใจเมื่อไม่ได้ยินไม่ได้ฟัง จัดเป็นข้าศึกต่อการประพฤติธรรมโดยแท้ ส่วนดนตรีหรือการขับร้อง ที่ฟังหรือดูแล้วทำให้เกิดความสลดสังเวชใจ หรือเกิดศรัทธาเลื่อมใส เป็นต้น ไม่จัดเป็นข้าศึก ฟังได้ไม่ผิด ข้อนี้มุ่งเฉพาะไปดูไปฟังเท่านั้น แต่ถ้าอยู่ในที่ของตนเอง ได้ยินได้ฟัง หรือมาปรากฏให้เห็นเองโดยไม่ได้ชวนขวย ไม่ยินดีการดูการฟังนั้น ก็ไม่ผิด แต่ก็ทำให้เสียสมาธิและทำให้เกิดความรำคาญได้ ฉะนั้นไม่ดูไม่ฟังเสียเลยเป็นการดีที่สุด

ตอนที่สอง การประดับตกแต่ง เป็นต้น มุ่งหมายเอาความสวยงามเป็นสำคัญ แต่
ถ้าตกแต่งเพื่อป้องกันความเสียหาย หรือเพื่อรักษาโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น ไม่ผิด
จุดมุ่งหมายของศิลปะข้อนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้กามกำเริบ และเพื่อไม่ให้เสียเวลาไป
กับสิ่งที่ไม่มี
ประโยชน์ เอาเวลาไปบำเพ็ญเพียรดีกว่า

องค์แห่งนัจจกิตะเป็นต้น มี ๓ ประการ คือ

๑. สิ่งที่คุณหรือฟังมีการฟ้อนรำ ขับร้อง เป็นต้น
๒. ไปเพื่อจะดูหรือฟังสิ่งนั้น
๓. ดูหรือฟังสิ่งนั้น

องค์แห่งมาลาคันธะ เป็นต้น มี ๓ ประการ

๑. ของนั้นเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย มีดอกไม้และของหอม เป็นต้น
 ๒. ไม่มีเหตุจำเป็นที่ทรงอนุญาตไว้ เช่น ทายาเพื่อรักษาโรค เป็นต้น
 ๓. ทัดทรง ตกแต่ง ปลูกได้ ของเหล่านั้นด้วยต้องการให้สวยงาม
- ถ้าทำครบองค์ ตอนใดตอนหนึ่งของศิลปะข้อที่ ๑ นี้ ศิลกัชาดพันที แต่ถ้าทำไม่ครบ
องค์ ศิลของเราที่ค้างพริ้ว

ลักษณะที่ ๘

เว้นจากการนั่งหรือนอนบนที่นอนสูง หรือนั่งที่นอนใหญ่
“ที่นั่งที่นอนสูง” หมายถึง เตี้ยหรือตั้งสูงเกินไป ในพระบาลีกำหนดความสูง
ของเตี้ยไว้ไม่ให้เกิน ๘ นิ้วพระศอก หรือประมาณ ๑๐ นิ้ว ๓ กระเบียดของช่างไม้ ส่วน
ตั้งแม้สูงกว่านั้นก็ได้
“ที่นั่งที่นอนใหญ่” หมายถึง ที่นั่งที่นอนใหญ่ด้วยการประดับตกแต่ง ไม่ใช่ใหญ่
ด้วยรูปร่างหรือขนาด ที่นั่งที่นอนที่ห้าม คือ ที่นั่งที่นอนที่ประดับตกแต่งด้วยลวดลายอัน
วิจิตร เช่น ปักลวดลายเป็นรูปสัตว์ รูปดอกไม้ เป็นต้น รวมไปถึงที่นั่งที่นอนซึ่งยึดด้วย
ของอ่อนนุ่มไว้ภายในเช่น ฟ้าย นุ่น สำลี เป็นต้นเข้าด้วย

จุดมุ่งหมายของศีลข้อนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้ และเพื่อไม่ให้กาม
กำเริบ

องค์แห่งอุจาสยนมหасыนา มี ๓ ประการ

๑. ของนั้นเป็นที่นั่งหรือที่นอนอันสูงหรือใหญ่
๒. ตัวเองรู้ว่าเป็นที่นั่งหรือที่นอนอันสูงใหญ่
๓. นั่งหรือนอนบนที่นั่ง หรือที่นอนนั้น

ถ้าทำครบทั้ง ๓ ประการนี้ ศีลข้อที่ ๘ ก็ขาดทันที แต่ถ้าทำไม่ครบองค์ ศีลของเรา
ก็ค้างพริ้ว

สรุปอุโบสถศีล

อุโบสถศีลทั้ง ๘ ข้อนี้ ข้อที่ ๑-๕ ถ้าใครรักษาไม่ดี หรือไม่รักษา จะมีผลแก่ตัวเอง
ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าเมื่อละโลกไปแล้ว ส่วนข้อที่ ๖-๘ ถ้าใครไม่รักษาหรือว่ารักษา
ไม่ดีจะมีผลในชาตินี้ เกี่ยวกับเรื่องการฝึกฝนอบรมตัวเอง คือ ผู้ที่ฝึกฝนอบรมตัวเองได้ดี
ก็จะมีความสุขมาก สามารถขัดเกลากิเลสให้เบาบางลงได้

ปัญหาและเฉลยอุโบสถศีล ตอนที่ ๓

๑. อุโบสถศีล มี ๘... ?

ก. บท	ข. หมวด
ค. สิกขา	ง. สิกขาบท

๒. ข้อใด ไม่ถือว่าเป็นการล่วงละเมิดศีลอุโบสถ ?

ก. ร้องเพลงในเวลากลุ่มใจ	ข. เดินเหยียบมดตาย โดยไม่รู้ตัว
ค. ทานยาคลองเหล้า เพื่อแก้ปวดเมื่อย	ง. ทานข้าวหลังเที่ยง เพราะต้องกินยา

๓. ผู้รักษาอุโบสถศีลไม่รู้ว่าน้ำมีตัวสัตว์ ค่อมเข้าไป ศีลขาดหรือไม่ ?

ก. ขาด เพราะสัตว์มีชีวิต	ข. ขาด เพราะสัตว์ตาย
ค. ไม่ขาด เพราะไม่รู้ว่ามีตัวสัตว์	ง. ไม่ขาด เพราะต้องรักษาชีวิต

๔. ข้อใด ไม่ใช่องค์ประกอบทำให้ศีลข้อปาณาติบาตขาด ?

ก. สัตว์มีชีวิต	ข. รู้ว่าสัตว์มีชีวิต
ค. จิตคิดจะฆ่า	ง. สัตว์ตายด้วยความคิดนั้น

๕.ศีลข้อใด ถือปฏิบัติได้ทั้งคนทั่วไปและผู้รักษาอุโบสถ ?

- ก. เว้นปาณาติบาต ข. เว้นอพรหมจรรย์
ค. เว้นวิกาลโภชนา ง. เว้นการฟ้อนรำขับร้อง

๖.แม่ทัพย์ของตนเอง ก็ทำให้ผิดศีลข้อที่ ๒ ได้ ตรงกับข้อใด ?

- ก. ยืมของไม่ส่งคืน ข. หลบเลี่ยงภาษี
ค. รับซื้อขายของโจร ง. บุกรุกพื้นที่อุทยาน

๗. ทัพย์ชนิดใด โจรลักไม่ได้ ?

- ก. อริยทัพย์ ข. ทัพย์ของแผ่นดิน
ค. สังหาริมทัพย์ ง. อสังหาริมทัพย์

๘. ข้อใด ไม่ใช่องค์ประกอบทำให้ศีลข้อที่ ๓ ติณนาทานขาด ?

- ก. ทัพย์มีเจ้าของ ข. รู้ว่าทัพย์มีเจ้าของ
ค. จิตคิดจะลักทัพย์นั้น ง. ลักมาได้เพราะคนอื่นช่วย

๙. ศีลข้อใด บัญญัติไว้สำหรับผู้รักษาอุโบสถเท่านั้น ?

- ก. เว้นปาณาติบาต ข. เว้นอทินนาทาน
ค. เว้นอพรหมจรรย์ ง. เว้นมุสาวาท

๑๐. สิกขาบทที่ ๓ แห่งอุโบสถศีล ว่าอย่างไร ?

- ก. ปาณาติปาตา เวรมณีสิกขาปทํ สมာทียามิ
ข. อพรหมจริยา เวรมณีสิกขาปทํ สมာทียามิ
ค. มุสาวาทา เวรมณีสิกขาปทํ สมာทียามิ
ง. วิกาลโภชนา เวรมณีสิกขาปทํ สมာทียามิ

๑๑. ผู้สมาทานอุโบสถศีลข้อที่ ๓ พึงงดเว้นการกระทำในเรื่องใด ?

- ก. การล่วงประเวณี ข. การพูดเท็จ
ค. การดื่มสุราเมรัย ง. การกินอาหาร

๑๒. ข้อใด กำหนดให้ถือปฏิบัติต่างจากศีล ๕ ของคนทั่วไป ?

- ก. การฆ่าสัตว์ ข. การลักทัพย์
ค. อพรหมจรรย์ ง. การดื่มน้ำเมา

๑๓. คำว่า อพรหมจรรย์ หมายถึงข้อใด ?

ก.การเสพอสังขารม ข.การเสพยาบ้า

ค.การเสพบัณฑิต ง.การเสพคนพาล

๑๔.อสังขารมเป็นข้าศึกพรหมจรรย์ คืออะไร ?

ก.ความตาย ข.การล่วงประเวณี

ค.ความแก่ ง.ความพริตพราภ

๑๕.อชมาจารณียวัตถุ (วัตถุที่พึงประพดติลวง) เป็นองค์ของอุโบสถศีลข้อใด ?

ก.ปาณาติบาต ข.อทินนาทาน

ค.อพรหมจรรย์ ง.มุสาวาท

๑๖.อุโบสถศีลข้อที่ ๔ บัญญัติขึ้นเพื่อให้ผู้รักษากเป็นคนเช่นไร ?

ก.ขยัน ข.ประหยัด

ค.ซื่อสัตย์ ง.อดทน

๑๗.ปลาหมอตายเพราะปาก มีความหมายตรงกับข้อใด ?

ก.พูดเท็จ ข.ดื่มน้ำเมา

ค.บริโภคอาหาร ง.ขับร้องเพลง

๑๘.ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบทคือเว้นจากพูดเท็จ ตรงกับศีลข้อใด ?

ก.ข้อ ๑ ข.ข้อ ๒

ค.ข้อ ๓ ง.ข้อ ๔

๑๙.ข้อใด ไม่ใช่องค์ประกอบทำให้ศีลข้อมุสาวาทขาด ?

ก.เรื่องไม่จริง ข.รู้ว่าเรื่องไม่จริง

ค.จิตคิดจะพูดให้ผิด ง.คนอื่นเข้าใจ

๒๐.ข้อใด คนทั่วไปและคนถืออุโบสถต้องงดเว้นเหมือนกัน ?

ก.อพรหมจรรย์ ข.การพูดเท็จ

ค.การฟ้อนรำ ง.การขับร้อง

๒๑.คำพูดเช่นใด ห้ามผู้สมาทานรักษากอุโบสถศีลพูด ?

ก.คำหยาบ ข.คำเพ้อเจ้อ

ค.คำต่อเสียด ง.ถูกทุกข้อ

๒๒.ผู้รักษากอุโบสถศีล ควรพูดจาปราศรัยอย่างไร ?

ค. ร้องเพลง

ง. ดูบнуหรี

๑๒. การดูเช่นไร ไม่เป็นข้าศึกแก่กุศล ?

ก. ดูพระเครื่อง

ข. ดูดวงชะตา

ค. ดูเกมแก้จน

ง. ดูอาการ ๓๒

๑๓. การเล่นใด เป็นข้าศึกแก่กุศล ?

ก. เล่นกล

ข. เล่นตลก

ค. เล่นแร่แปรธาตุ

ง. ถูกทุกข้อ

๑๔. อุโบสถศีลข้อที่ ๗ ผู้สมาทานรักษาต้องงดเว้นการกระทำใด ?

ก. ดูการเล่น

ข. ออกกำลังกาย

ค. ทานเนื้อสัตว์

ง. ห้ามพูดคุยกัน

๑๕. คำว่า “ข้าศึกต่อกุศล” ในอุโบสถศีลข้อที่ ๗ หมายถึงอะไร ?

ก. ฟोनรำ

ข. ขับร้อง

ค. ดิฉตีเป่า

ง. ถูกทุกข้อ

๑๖. เครื่องอุปโภคบริโภคใด ผู้รักษาอุโบสถศีลสามารถใช้ทาตัวได้ ?

ก. แป้ง

ข. น้ำหอม

ค. ยาหม่อง

ง. ลิปสติก

๑๗. เพลงเช่นไร ไม่ถือว่าเป็นข้าศึกแก่การรักษาอุโบสถศีล ?

ก. เพลงลูกทุ่ง

ข. เพลงเพื่อชีวิต

ค. เพลงธรรมะ

ง. เพลงละครทีวี

๑๘. การเว้นจากการอุปโภคบริโภคเครื่องข้อมเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย ชื่อว่ารักษาอุโบสถศีลข้อใด ?

ก. ข้อ ๕

ข. ข้อ ๖

ค. ข้อ ๗

ง. ข้อ ๘

๑๙. ศีลข้อใด สนับสนุนให้คนงามตามธรรมชาติ ?

ก. ศีลข้อ ๕

ข. ศีลข้อ ๖

ค. ศีลข้อ ๗

ง. ศีลข้อ ๘

๔๐. เพราะเหตุใด จึงห้ามผู้รักษาอุโบสถ ดูการละเล่นต่าง ๆ ?

ก. เสียเวลาทำกิน

ข. เสียสุขภาพจิต

ค.เสียชีวิต

ง.เป็นข้าศึกแก่กุศล

๔๑.เมื่อรักษาอุโบสถศีลข้อที่ ๗ ห้ามกระทำสิ่งใด ?

ก.ร้องเพลง

ข.แต่งหน้าทาปาก

ค.ฟ้อนรำ

ง.ถูกทุกข้อ

๔๒.ข้อใด ไม่ผิดอุโบสถศีลข้อที่ ๗ ?

ก.ทาน้ำหอมดับกลิ่นตัว

ข.ทาน้ำมันให้ผมอยู่ทรง

ค.ทาแป้งรักษาโรคคัน

ง.ทาแป้งดับความร้อน

๔๓.การกระทำใด ทำให้ศีลข้อที่ ๗ ขาด ?

ก.ฟังละครวิทยุ

ข.แต่งหน้าทาปาก

ค.ถูกทั้ง ก. และ ข.

ง.นอนบนที่นอนสูง

๔๔.ที่นั่งที่นอนเช่นไร อนุโลมแก่ผู้รักษาอุโบสถศีล ?

ก.ที่นั่งที่นอนสูง

ข.ที่นั่งที่นอนใหญ่

ค.ที่นั่งที่นอนยัดนุ่น

ง.ที่นั่งที่นอนยัดขนแกะ

๔๕.ข้อใด ไม่นับเข้าในอุโบสถศีลอันประกอบด้วยองค์ ๘ ?

ก.ไม่ลักของผู้อื่น

ข.ไม่พูดเท็จ

ค.ไม่ดูการละเล่น

ง.ไม่จับเงินทอง

๔๖.ผู้สมาทานรักษาอุโบสถ ฟังหลักวินัยที่นอนประเภทใด ?

ก.ที่นอนสูงใหญ่

ข.ที่นอนยัดนุ่น

ค.ที่นอนยัดสำลี

ง.ถูกทุกข้อ

๔๗.เครื่องปูลาดชนิดใด ห้ามผู้สมาทานรักษาอุโบสถนั่งหรือนอน ?

ก.เครื่องลาดอันสะอาด

ข.เครื่องลาดอันวิจิตร

ค.เครื่องลาดหมองคล้ำ

ง.เครื่องลาดทรงกลม

๔๘.ผู้สมาทานศีลอุโบสถ ไม่พึงนอนอย่างไร ?

ก.นอนที่นอนสูง

ข.นอนกลางวัน

ค.นอนกลางคืน

ง.นอนกรน

๔๙.ข้อใด ไม่ใช่อุโบสถศีล ?

ก.ไม่ใช่เครื่องหอม

ข.ไม่ดูการละเล่น

ค.ไม่จับเงินทอง

ง.ไม่ใช่เครื่องลาดวิจิตร

เฉลยตอนที่ ๓

๑.ง	๒.ป	๓.ก	๔.ง
๕.ก			
๖.ป	๗.ก	๘.ง	๙.ก
๑๐.ป			
๑๑.ก	๑๒.ก	๑๓.ก	๑๔.ป
๑๕.ก			
๑๖.ก	๑๗.ก	๑๘.ง	๑๙.ป
๒๐.ป			
๒๑.ง	๒๒.ง	๒๓.ก	๒๔.ก
๒๕.ง			
๒๖.ง	๒๗.ก	๒๘.ป	๒๙.ป
๓๐.ก			
๓๑.ก	๓๒.ง	๓๓.ง	๓๔.ก
๓๕.ง			
๓๖.ก	๓๗.ก	๓๘.ก	๓๙.ก
๔๐.ง			
๔๑.ง	๔๒.ก	๔๓.ก	๔๔.ง
๔๕.ง			
๔๖.ง	๔๗.ป	๔๘.ก	๔๙.ก

ตอนที่ ๔

วิธีสมาทานอุโบสถศีล

วิธีสมาทานอุโบสถศีล

พระอรรถกถาจารย์ กล่าวไว้ในอรรถกถาอุโบสถสูตรว่า บุคคลผู้จะเข้าจำอุโบสถ
ศีลนั้น พึงตั้งใจว่า พรุ่งนี้เราจักรักษากุโบสถ ตรวจตราการทำอาหารเป็นต้นเสีย แต่ใน
วันนี้ สิ่งการงานให้เรียบร้อยว่า ท่านทั้งหลายจงทำสิ่งนี้และสิ่งนี้

ในวันอุโบสถ พึงเปล่งวาจาสมาทานองค์อุโบสถ ในสำนักของภิกษุ ภิกษุณี
อุบาสกหรืออุบาสิกาก็ได้ ซึ่งเป็นผู้รู้จักลักษณะของศีล ๑๐ แต่เข้าตรู ถ้าไม่รู้บาลี พึง
อธิษฐานว่า “ข้าพเจ้าอธิษฐานอุโบสถที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้” เมื่อไม่ได้ผู้อื่น พึง
อธิษฐานด้วยตนเองก็ได้ แต่ควรทำการเปล่งวาจาโดยแท้ เมื่อเข้าจำอุโบสถแล้ว ไม่ควร
จัดแจงการงานที่เกี่ยวกับการเบียดเบียนผู้อื่น ควรให้เวลาผ่านไปด้วยการนบอายุและวัย
ส่วนพระภิกษุจารย์อธิบายว่า ตั้งแต่สมาทานศีลแล้ว ผู้รักษากุโบสถ ไม่ควรทำกิจ
อะไรอย่างอื่น ควรให้เวลาผ่านไปด้วยการฟังธรรม หรือมนสิการกรรมฐาน สนทนา
ธรรม

ระเบียบพิธี

เมื่อถึงวันอุโบสถ ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ ผู้รักษากุโบสถนำภัตตาหารหวาน
คาวไปทำบุญที่วัดซึ่งอยู่ใกล้บ้าน หลังจากที่พระสงฆ์ทำวัตรเช้าเสร็จแล้ว พึงเริ่มกล่าวคำ
บูชาพระรัตนตรัยว่า

ยะมะหัง สัมมาสัมพุทฺธัง, ตัง ณะคะวันตัง สะระณัง คะโต. (หญิงว่า คะตา) .
พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด ตรัสรู้ดีโดยชอบ ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่ง กำจัดภัยได้
จริง

อิมิณา สักกาเรนะ, ตัง ณะคะวันตัง อะภิปุชชะยามิ.
ข้าพเจ้าบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ด้วยเครื่องสักการะนี้

ยะมะหัง สะวาขาตัง, ณะคะวะตา ชัมมัง สะระณัง คะโต, (หญิงว่า คะตา)
พระธรรมใด อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่ง กำจัดภัยได้
จริง

อิมิณา สักกาเรนะ, ตัง ชัมมัง อะภิปุชชะยามิ.
ข้าพเจ้าบูชาซึ่งพระธรรมนั้น ด้วยเครื่องสักการะนี้ ฯ

ยะมะหัง สุปะฏิปันนัง, ตังฆัง สะระณัง คะโต, (หญิงว่า คะตา)
พระสงฆ์หมู่ใด เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่ง กำจัดภัยได้จริง

อิมินา สักการณะ, ตัง สังฆัง อะภิปุชชะยามิ.

ข้าพเจ้าบูชาซึ่งพระสงฆ์หมู่หนึ่ง ด้วยเครื่องสักการะนี้

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภาวะวา, พุทธัง ภาวะวันตัง อะภิวาเทมิ. (กราบ)

สวากขาโต ภาวะวะตา ชัมโม, ชัมมัง นะมัสสามิ. (กราบ)

สุปะฏิปันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ. (กราบ)

ต่อจากนั้น ผู้เป็นหัวหน้าพึงนั่งคุกเข่าประนมมือ ประกาศคำอุโบสถ ดังนี้

อชชะ โภจนโต ปักขัสสะ อัญญะมิติวะโส (๑๔ คำ ให้อ่านว่า จาคุททะสีทิวะโส ๑๕ คำ ให้อ่านว่า ปันณะระสีทิวะโส, อะมาวะสีทิวะโส) เอวะรุโป โข โภจนโต ทิวะโส พุทธะนะ ภาวะวะตา ปัญญัตตัสสะ ชัมมัสสะวะนัสสะ เจวะ ตะทัตถายะ อุปาสะกะอุปาสิกานัง อุโปสะถะกัมมัสสะ จะ กาโล โหติ. หันทะ มะยัง โภจนโต สัพเพ อิระ สะมาคะตา ตัสสะ ภาวะวะโต ชัมมานุชัมมะปะฏิปัตติยา ปุชชะนัตถายะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง อุโปสะถัง อุปะวะสีตสามาติ กาละปะริจเจทัง กัตวา ตัง ตัง เวระมะณัง อารัมมะณัง ภาวะริตวา อะวิกขิตตะจิตตา หุตวา สักกัจจัง อุโปสะถังคานิ สะมาทียะยามะ อิทัง หิ อุโปสะถะกาลัง สัมปัตตานัง อัมหากัง ชีวิตัง มา นิรัตถะกัง โหตุ.

ข้าพเจ้า ขอประกาศเริ่มเรื่องความที่จะได้สมาทานรักษาอุโบสถ ตามกาลสมัย พร้อมด้วยองค์ ๘ ประการ ให้สาธุชนที่จะตั้งจิตสมาทานทราบทั่วกัน ก่อนแต่จะสมาทาน บัดนี้

ด้วยวันนี้ เป็นวันอัญญะมิติวะโส (วันจาคุททะสี ดิถีที่ ๑๔ วันปันณะระสี, วันอมาวะสี ดิถีที่ ๑๕) แห่งปักขัมาถึงแล้ว ก็แลวันเช่นนี้ เป็นกาลที่จะพึงธรรมและทำการรักษาอุโบสถ เพื่อประโยชน์แห่งการพึงธรรม บัดนี้ขอกุศลอันยิ่งใหญ่ คือตั้งจิตสมาทานอุโบสถ จงเกิดมีแก่เราทั้งหลาย บรรดาประชุม ณ ที่นี้ เราทั้งหลายพึงมีจิตยินดีว่า จะรักษาอุโบสถ อันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ วันหนึ่งคืนหนึ่ง ณ เวลานั้นแล้ว จงตั้งจิตคิดเว้นไกลจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป คือฆ่าสัตว์เองและใช้ให้คนอื่นฆ่า ๑ เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้ คือลักและฉ้อและใช้ให้ลักและฉ้อ ๑ เว้นจากพรหมจรรย์ ๑ เว้นจากพูดคำเท็จคำไม่จริง และล่อลวงอำพรางท่านผู้อื่น ๑ เว้นจากดื่มกินซึ่งสุราเมรัย สารพัดน้ำกลั่นน้ำดอง อันเป็นของให้ผู้ที่ดื่มแล้วเมา ซึ่งเป็นเหตุที่ตั้งแห่งความประมาท ๑ เว้นจากบริโภคอาหารในเวลาวิกาล ตั้งแต่พระอาทิตย์เที่ยงแล้วไปจนถึงเวลา

อรุณขึ้นใหม่ ๑ เว้นจากฟ้อนรำขับร้องและประโคมดนตรี และดูการเล่นบรรดาเป็นข้าศึก
แก่กุศล และพิศทรงระเบียบดอกไม้ ภูบได้ทำตัวด้วยของหอม เครื่องย่อมเครื่องแต่ง และ
ประดับร่างกายด้วยเครื่องอาภรณ์วิจิตรงดงามต่าง ๆ ๑ เว้นจากนั่งนอนเหนือที่นั่งที่นอน
อันสูง มีเตียงตั้งเท้าสูงกว่าประมาณ และที่นั่งที่นอนอันใหญ่ภายในมีนุ่นและสำลี และ
เครื่องลาดอันวิจิตรงดงาม ๑ จงทำความเว้นองค์ที่จะพึงเว้น ๘ ประการนี้เป็นอารมณ์ อย่า
มีจิตฟุ้งซ่านส่งไปอื่น จงสมาทานองค์อุโบสถ ๘ ประการนี้โดยเคารพเถิด เพื่อบุชาพระผู้
มีพระภาคพุทธเจ้าในัน ด้วยข้อปฏิบัติอย่างยิ่ง ตามกำลังของเราทั้งหลาย ซึ่งเป็นคฤหัสถ์
ชีวิตแห่งเราทั้งหลายเป็นมาถึงวันอุโบสถนี้ จงอย่าล่วงไปปราศจากประ โยชน์เลย.

ต่อจากนั้น ฟังกล่าวคำอาราธนาอุโบสถศีลพร้อมกัน ดังนี้

มะยัง ภันเต, ติสระระณนะ สะหะ อัญจันจะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ.

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต, ติสระระณนะ สะหะ อัญจันจะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ.

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, ติสระระณนะ สะหะ อัญจันจะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ.

ฟังตั้งใจรับสรณคมน์และอุโบสถศีล โดยว่าตามคำที่พระสงฆ์บอก ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ.

พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

ตะติยัมปิ พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ.

ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ.

ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

เมื่อพระสงฆ์ว่า ติสระระณะกะมะนัง นิฏฐิตัง.

ฟังรับพร้อมกันว่า อามะ ภันเต.

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี, ลิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๒. อทินนาทานา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๓. อหะรัชชะริยา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๔. มุสาวาทา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๖. วิกาละโกชะนา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๗. นัจจะกิตะวาทิตะวิสุกะทัตตะนะ มาลาคันธะวิเลปะนะ ธาระนะมันทะนะวิภูสะ
นัฏฐานา, เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

๘. อุจจาสะยะนะมหาสะยะนา เวระมะณี, สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

เมื่อรับศีลจบแล้ว ฟังกล่าวตามพระสงฆ์ ดังนี้

อิมัง อัญญัจะสะมะนัณนาคะตัง, พุทธะปัญญัตตัง อุโปสะถัง, อิมัญจะ รัตติง อิมัญ
จะ ทิวะสัง, สัมมะเทวะ อะภิรักขิตุง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าสมาทานอุโบสถ, ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้, อันประกอบด้วยองค์ ๘
ประการนี้, เพื่อจะรักษาไว้ให้ดี, ไม่ให้ขาดไม่ให้ทำลาย, ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ณ
เวลาวันนี้.

พระสงฆ์บอกว่า

อิมานิ อัญญะ สิกขาปะทานิ อุโปสะถะวะเสนะ มะนะสิกะริตวา สาธุกัง อัมปะมา
เทนะ รักขิตัพพานิ.

พึงรับพร้อมกันว่า อามะ ภันเต.

พระสงฆ์จะบอกอันสงฆ์ของศีล ดังต่อไปนี้

สีเลนะ สุคะติง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปะทา,

สีเลนะ นิพพุตติง ยันติ ตัสมา สีลัง วิโสธะเย.

ผู้รักษาอุโบสถศีลรับว่า สาธุ ๓ ครั้ง

ต่อจากนั้นพึงตั้งใจฟังพระธรรมเทศนา หรือมนสิการกรรมฐานต่อไป เมื่อรักษา
ครบวันหนึ่งกับคืนหนึ่งแล้ว การสมาทานก็สิ้นสุดลง ก่อนกลับบ้านพึงกล่าวคำลาดังนี้

หันทะทานิ มะยัง ภันเต อานุจจามะ, พหุกิจจา มะยัง พะหุกะระณียา.

พระสงฆ์ผู้รับคำลาดกล่าวคำว่า ยัสสะทานิ ตุมहे กาลัง มัญญะถะ

ผู้รักษาอุโบสถศีลรับพร้อมกันว่า อามะ ภันเต

กราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

อุโบสถศีลมีผลน้อยและมีผลมาก

การบำเพ็ญบุญกุศลในทางพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ อย่างต่ำ
อย่างกลาง อย่างสูง

การทำบุญด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาอย่างต่ำ จัดเป็นบุญอย่างต่ำ

การทำบุญด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาอย่างกลาง จัดเป็นบุญอย่างกลาง

การทำบุญด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาอย่างสูง จัดเป็นบุญอย่างสูง

การทำบุญเพราะต้องการชื่อเสียง จัดเป็นบุญอย่างต่ำ

การทำบุญเพราะต้องการผลบุญ จัดเป็นบุญอย่างกลาง

การทำบุญเพราะสำคัญว่าเป็นสิ่งควรทำ จัดเป็นบุญอย่างสูง

แม้การสมาทานรักษาอุโบสถศีล ก็เช่นเดียวกัน อธิษาศัยของผู้สมาทานย่อม
แตกต่างกันไป ทำให้ได้ผลไม่เหมือนกัน ผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสแก่นางวิสาขาในอุโบสถ
สูตร ติกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า คู่ก่อนวิสาขา อุโบสถมี ๓ อย่าง คือ โคปาลกอุโบสถ ๑
นิกคัณฐอุโบสถ ๑ อริยอุโบสถ ๑

๑.โคปาลกอุโบสถ หมายถึง อุโบสถที่อุบาสกอุบาสิการักษา มีอาการเหมือนคน
เลี้ยงโค ทรงอธิบายว่า คนเลี้ยงโค มอบโคทั้งหลายให้เจ้าของในเวลาเย็นแล้ว คำนึงอย่าง
นี้ว่า วันนี้ โคที่หวากินในที่โน้น ๆ ดื่มน้ำในที่โน้น ๆ ที่นี้ พรุ่งนี้โคจักที่หวากินในที่
โน้น ๆ จักดื่มน้ำในที่โน้น ๆ ฉันทะ คนรักษาอุโบสถบางคน ก็ฉันทะเหมือนกัน คำนึง
ไปอย่างนี้ว่า วันนี้เราเกี่ยวกินขาทนียะสิ่งนี้ ๆ บริโภคโภชนียะสิ่งนี้ ๆ ที่นี้พรุ่งนี้เรา
จักเกี่ยวกินขาทนียะสิ่งนี้ ๆ จักบริโภคโภชนียะสิ่งนี้ ๆ คนรักษาอุโบสถผู้นั้นมีใจไปกับ
ความอยาก ใช้วันให้หมดไปด้วยความอยากนั้น การรักษาอุโบสถเช่นนี้ย่อมไม่มีผลมาก
ไม่มีอานิสงส์มาก ดังเรื่องเล่าของคนถือศีลไปเกิดเป็นเปรต แต่คนตกเบ็ดได้ขึ้นสวรรค์ว่า

ในวันอุโบสถ มีคนกลุ่มหนึ่งไปถือศีลอยู่บนศาลา วัด ส่วนอีกคนหนึ่งไปนั่งตก
ปลาอยู่ที่ฝั่งคลองตรงข้ามศาลา วันนั้นปลากินเบ็ดดี คนตกเบ็ดวัดเอา ๆ ได้ปลามาก คน
ถือศีลอยู่บนศาลา มองไปที่คนตกปลา ก็เกิดความโลภอยากได้ปลา นึกว่าทำไมวันนี้ต้อง
เป็นวันอุโบสถ ถ้าไม่เช่นนั้นคงได้ปลากับเขาบ้าง จิตใจคิดถึงแต่ปลา ไม่เป็นอันคิดถึงศีล
คิดถึงกรรมฐาน และพึงธรรมเลย ฝ่ายคนตกปลามองไปบนศาลา วัดเห็นคนนั่งขำหัว
ขำถือศีลกัน แต่ตัวเองต้องมานั่งตกปลา ไม่รู้จักว่าวัน โทณวันพระ เกิดหิริ โอตตปปะ

กลับไปถึงบ้าน หยุคการทำบาป เกิดสัมปัตตวิริตฺติขึ้นมา ใจเลยสบาย ส่วนคนถือศีล ร้อนรนไปด้วยความโลภ เร่งวันเร่งเวลา ใจจึงมีแต่ความทุกข์ คนจีนสวรรค์คือคนที่มีความสุข คนตกนรกคือคนที่ใจมีแต่ความทุกข์ การปฏิบัติธรรมอย่างนี้ ย่อมไม่เกิดประโยชน์อะไร เพราะจิตใจไม่ได้เข้าถึงธรรมเลย

๒.นิคัณฐอุโบสถ หมายถึง อุโบสถของนักบวชนอกพระพุทธศาสนา ทรงอธิบายว่า ครั้นถึงวันอุโบสถ นิครนถ์จะเรียกพวกสาวกมาสอนว่า สูเจ้าจงเปลื้องผ้าออกให้หมดแล้ว ประกาศตนอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ๆ ในที่ไหน ๆ และความกังวลในสิ่งอะไร ๆ และในที่ไหน ๆ ก็ไม่มี แต่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น พวกเขายังรู้จักญาติพี่น้องพวกพ้องของเขา และญาติพี่น้องพวกพ้องของเขา ก็รู้จักเขา และเขาก็ยังต้องรับอาหารจากคนอื่นอยู่ ดังนั้น สิ่งที่นิครนถ์สอนนั้น จึงไม่เป็นความจริงได้

คนรักษาอุโบสถก็เช่นเดียวกัน บางคน ทิ้งพ่อแม่ ทิ้งลูก จนขาดความกตัญญู กตเวที และไม่ทำหน้าที่ของบุพพการี ทำให้เกิดปัญหาทางครอบครัว การถือศีลหรือการปฏิบัติธรรมอย่างนี้ ย่อมไม่เกิดผลดีแต่อย่างใด เพราะเป็นความประพฤติที่เลยศีล เลยธรรม หรือทำลายระบบศีลธรรมนั่นเอง

๓.อริยอุโบสถ หมายถึง อุโบสถที่อุบาสิกอุบาสิการักษา ประเสริฐพิเศษโดยข้อปฏิบัติ ทรงอธิบายว่า จิตของมนุษย์ที่เศร้าหมองด้วยอำนาจกิเลสนี้ สามารถชำระล้างให้สะอาดได้ด้วยความเพียร เหมือนศิระะที่เปื้อน ทำให้สะอาดได้ด้วยเครื่องสنانศิระะร่างกายที่เปื้อน ทำให้สะอาดได้ด้วยเครื่องชำระล้างร่างกาย ผ้าที่สกปรก ฟอกให้สะอาดได้ด้วยเครื่องซักผ้า แวนที่มัวหมอง ทำให้ใสได้ด้วยน้ำมัน ทองคำที่หมองคล้ำ ทำให้สุกปลั่งได้ด้วยเครื่องมือของช่างทอง และสิ่งที่จะทำจิตอันเศร้าหมองให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วได้นั้น คือ

๑.พุทธานุสสติ	ระลึกถึงคุณความดีของพระพุทธเจ้า
๒.ัมมมานุสสติ	ระลึกถึงคุณความดีของพระธรรม
๓.สังฆานุสสติ	ระลึกถึงคุณความดีของพระสงฆ์
๔.สีตานุสสติ	ระลึกถึงศีลของตน
๕.เทวตานุสสติ	ระลึกถึงความดีทำให้เป็นเทวดา มี ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา เป็นต้น

เมื่อผู้รักษาอุโบสถระลึกถึงอนุสสติทั้ง ๕ นี้ ชื่อว่าประพาศิพรหมอุโบสถ ชัมมอุโบสถ สังฆอุโบสถ สีลอุโบสถ และเทวดาอุโบสถ จิตของเธอปรารถนาพระพุทธรเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ศีล และเทวดา ย่อมผ่อนใส ความปราโมทย์ ย่อมเกิดขึ้น เธอย่อมละอุปกิเลสเสียได้ การทำจิตที่เศร้าหมองให้ผ่อนคลาย ย่อมมิได้ด้วยความเพียรอย่างนี้แล

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสต่อไปว่า คุณอนวิสาขา อริยสาวกนั้นแล ย่อมพิจารณาเห็นด้วยตนเองอย่างนี้ว่า พระอรหันต์ทั้งหลาย ละปาณาติบาตแล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต วางท่อนไม้ วางศัสตรา มีความละอายบาป มีความเอ็นดู เกื้อกูลอนุเคราะห์สรรพสัตว์อยู่ตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราได้ชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลายอย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย ละอทินนาทานแล้ว เว้นขาดจากอทินนาทาน ถือเอาแต่ของที่เขาให้ หวังแต่ของที่เขาให้ มีตนอันไม่เป็นขโมย เป็นผู้เป็นอยู่สะอาดตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราเชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย ละอพรหมจรรย์แล้ว เป็นพรหมจรรย์ เว้นจากเมถุนอันเป็นกรรมของชาวบ้านตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราเชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย ละมุสาวาทแล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากมุสาวาท พูดแต่คำจริง พูดจริงเสมอ มีถ้อยคำมั่นคง เป็นที่วางใจได้ ไม่ลวงโลกตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราเชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย ละการดื่มน้ำเมาคือสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทแล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากการดื่มน้ำเมาตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราได้ชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันรักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย บริโภคอาหารครั้งเดียว งดอาหารในราตรี เว้นจากการบริโภคในเวลาวิกาลตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้

เราได้ชื่อว่าปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย เว้นขาดจากการฟ้อนรำ การขับร้อง การประโคมดนตรี การเล่น การประดับตกแต่งกายด้วยดอกไม้ของหอม และเครื่องทาผิอันเป็นฐานแต่งตัวตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราได้ชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลายอย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

พระอรหันต์ทั้งหลาย ละที่นอนสูงที่นอนใหญ่แล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากที่นอนสูงที่นอนใหญ่ ใช้ที่นอนต่ำ บนเตียงบ้าง บนเครื่องลาดทำด้วยหญ้าบ้าง ตลอดชีพ แม้เราในวันนี้ก็เป็นเช่นนั้น ตลอดคืนหนึ่งและวันหนึ่งนี้ ด้วยองค์อุโบสถนี้ เราได้ชื่อว่า ปฏิบัติตามพระอรหันต์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง และอุโบสถก็จักเป็นอันเรารักษาแล้ว อย่างหนึ่ง

ดูก่อนวิสาขา อริยอุโบสถอย่างนี้แล อุโบสถที่รักษาแล้วอย่างนี้ ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก มีความรุ่งเรืองมาก มีความแผ่ไพศาลมาก

ในคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น อริยอุโบสถซึ่งเป็นอย่างอุกฤษฏ์ ผู้ที่ปฏิบัติมักรักษาไม่ใคร่ได้ รักษาได้แต่เพียงโคपालอุโบสถ โดยมาก ถ้าผู้ปฏิบัติสามารถรักษาให้เป็นอริยอุโบสถ หรืออย่างน้อยที่สุดให้ได้สักวันหนึ่ง จะรู้สึกว่าเป็นบุญกุศลอันพิเศษ ทั้งที่ ได้รับรสคือปีติปราโมทย์อย่างมาก ไม่เสียทีที่ได้ชาติมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

อานิสงส์ของอุโบสถศีล

ศีลทุกประเภทที่บุคคลรักษาด้วยจิตศรัทธา จะด้วยสมาทาน หรือการงดเว้นเฉพาะหน้าที่ก็ตาม ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก มีความรุ่งเรืองมาก มีความเสมอภาค และสร้างความปลอดภัยให้แก่มนุษย์ได้

๑. ศีลสร้างสวรรค์แก่มนุษย์

ศีลนั้นสามารถสร้างสวรรค์แก่มนุษย์ได้ ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสแก่นางวิสาขา ในวิสาขาสูตร อัญญาตถาคต อังคุตตรนิกาย ว่า

คุณก่อนวิชา อุโบสถประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ อันบุคคลเข้าจำแล้ว ย่อมมี
อาณิสต์มาก มีผลมาก มีความรุ่งเรืองมาก มีความเจริญแผ่ไพศาลมาก คุณก่อนวิชา การ
ที่สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ หลังจาก
เขาแตกกายทำลายขันธแล้ว พึงได้อยู่ร่วมกันกับชาวสวรรค์ชั้นจาตุมมหาราชิกา ชั้น
ดาวดึงส์ ชั้นยามา ชั้นดุสิต ชั้นนิมมานรดี และชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ข้อนั้นย่อมเป็นไปได้
แน่นอน

๒. คีลนัสนั้นสร้างความเสมอภาคแก่มนุษย์ได้

คีลนัสนั้นสร้างความเสมอภาคแก่มนุษย์ได้ ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสกับอุบาสกชื่อว่า วาเสฏฐะ ในอัฐกนิบาต อังคุตตรนิกาย ว่า

คุณก่อนวาเสฏฐะ แม้ถ้ากษัตริย์ทั้งหลาย พราหมณ์ทั้งหลาย แพศย์ทั้งหลาย และ
ศูทรทั้งหลาย พึงเข้าจำอุโบสถศีลอันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ การเข้าจำนั้น พึง
เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่กษัตริย์ แก่พราหมณ์ แก่แพศย์ และแก่ศูทร
ทั้งหลายเหล่านั้น ชั่วกาลนาน

๓. คีลนัสนั้นสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์

คีลนัสนั้นสร้างความปลอดภัยแก่มนุษย์ได้ ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสไว้ ในอภิสันทสูตร ในอัฐกนิบาต อังคุตตรนิกาย มีใจความว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกในศาสนาี้ ละปาณาติบาต เป็นผู้เว้นจาก
ปาณาติบาต ละอทินนาทาน เป็นผู้เว้นขาดจากอทินนาทาน ละกามเมสุมิจฉาจาร เป็นผู้เว้น
ขาดจากกามเมสุมิจฉาจาร ละมุสาวาท เป็นผู้เว้นขาดจากมุสาวาท ละสุราเมรยมัชช
ปมาทัฏฐาน เป็นผู้เว้นจาก สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน ชื่อว่า เขาได้ให้
ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร และความไม่เบียดเบียน แก่สัตว์ทั้งหลาย หาประมาณมิได้
ตัวเขาเองก็ย่อมมีส่วน (ได้รับ) ความไม่มีภัย ความไม่มีเวร และความไม่ถูกเบียดเบียน
ด้วย

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ทานทั้งห้านี้ เป็นมหาทาน รู้กันว่าเป็นเลิศ (กว่าทาน
ทั้งหลาย) รู้กันมานาน รู้กันว่าเป็นวงศ์ (ของอริยะ) เป็นของเก่า อันสมณพราหมณ์ ผู้เป็น
วิญญูชนไม่คัดค้านไม่ลบหลู่

อนึ่ง แม้บุคคลผู้อำนวยความสะดวก และให้การสนับสนุนผู้รักษาศีล ด้วยการให้อาหารเป็นต้น ก็ย่อมได้ผล ได้านิสงส์ ได้ความรุ่งเรือง และความเจริญแผ่ไพศาลมาก เช่นเดียวกัน ดังเรื่องของปุโรหิตคนหนึ่ง

เล่ากันมาว่า ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์ได้เป็นพระเจ้ากรุงพาราณสี เป็นผู้ไม่ประมาทในการบริจาทาน รักษาศีล และอุโบสถกรรม ทรงชักชวนอำมาตย์เป็นต้น ให้บำเพ็ญกุศลเช่นนั้น คนทั้งหมดได้ทำตาม แต่มีปุโรหิตอยู่คนหนึ่ง ที่ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งผู้พิพากษา เป็นผู้หาकिनบนหลังคน ด้วยการกินสินบน จึงไม่สมาทานศีล

ในวันอุโบสถวันหนึ่ง ตอนกลางวัน เขาได้รับสินบนทำคดีโกงแล้ว ไปเฝ้าพระราชอาชญาบดีถามว่า อาจารย์ ท่านก็รักษาศีลด้วยหรือ จึงทูลเท็จว่า พระพุทธเจ้าข้า แล้วถวายบังคมลากลับไป อำมาตย์คนหนึ่งท้วงเขาว่า ท่านไม่ได้รักษาศีลมิใช่หรือ เขาพูดว่า เราบริโภคอาหารในเวลาเท่านั้น ไปบ้านแล้ว บ้วนปาก อธิษฐานอุโบสถตอนเย็น จักรักษาศีลตอนกลางคืน เมื่อเป็นเช่นนี้ อุโบสถกรรมกึ่งหนึ่งจักมีแก่เรา ครั้นไปถึงเรือนแล้ว ได้ทำอย่างนั้น

ในวันอุโบสถอีกวันหนึ่ง สตรีผู้หนึ่งคิดว่า จะต้องรักษาศีลให้ได้ เมื่อเวลาใกล้เข้ามา จึงเริ่มจะบ้วนปากเขารู้ว่าสตรีนั้น เป็นผู้รักษาศีล จึงให้ผลมะม่วงแก่เธอ ความดีของเขามีเพียงเท่านี้ ครั้นเขาสิ้นชีวิต ได้เกิดเป็นเวมานิกเปรต ห้อมล้อมด้วยนางเทพกัญญามากมาย เขาเสวยสมบัติเฉพาะในเวลากลางคืน ส่วนกลางวันต้องเข้าไปอยู่ในป่ามะม่วง อตภาพอันเป็นทิพย์หายไป มีร่างกายที่น่าเกลียด ถูกไฟไหม้ลูกโซน ทั้งตัว มือของเขามีนิ้วข้างละนิ้ว เล็บนิ้วมือขนาดเท่าจอบเล่มใหญ่ ๆ เขาเอาเล็บมือทั้งสองนั้นกรีดเนื้อหลังของตนควักออกมากิน ได้รับความเจ็บปวด ร้องลั่นป่า ได้รับความทรมานแสนสาหัส เมื่อพระอาทิตย์ตกดินร่างกายนั้นก็หายไป ภายนั้นเป็นทิพย์เกิดขึ้นแทน กลับสู่วิมานดังเดิม

เขาได้ทิพย์วิมานอันน่ารื่นรมย์ เพราะผลแห่งการให้ผลมะม่วงแก่หญิงผู้รักษาศีล

เขาควักเนื้อหลังของตนเองออกมากิน เพราะผลแห่งการรับสินบนและตัดสินคดีโกง

เขามีศใหญ่ ไปที่ไหนดินางเทพกัญญาห้อมล้อม เพราะผลแห่งการรักษาศีล

ศิลปะสร้างสรรค์ให้แก่มนุษย์ สร้างความเสมอภาคให้แก่มนุษย์ สร้างความ
ปลอดภัยให้แก่มนุษย์ และให้สมบัติที่น่าปรารถนาแก่มนุษย์ ตามที่กล่าวมา จึงควรรักษา
ศิลปะให้ดี มิให้ขาด มิให้ค้างพริ้ว คังพรรณนามาจะนี้

ปัญหาและเฉลยอุโบสถศีลตอนที่ ๔

๑.เมื่อถึงวันอุโบสถ ใครพึงสมาทานรักษาศีลอุโบสถ ?

- ก.เจ้าอาวาส
- ข.พระลูกวัด
- ค.สามเณร
- ง.สาธุชนทั่วไป

๒.ข้อใด ผู้สมาทานรักษาศีลอุโบสถพึงกระทำ ?

- ก.เล่าชาดก
- ข.แต่งหน้า
- ค.ฟังละครวิทยุ
- ง.เปิดกรูของเก่า

๓. “ข้าพเจ้าขอบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยเครื่องสักการะนี้” เป็นคำกล่าวอยู่ในขั้นตอน
ใด ?

- ก.บูชาพระรัตนตรัย
- ข.ประกาศอุโบสถ
- ค.รับสรณคมน์
- ง.อาราธนาศีล

๔.การรับว่าจะตั้งใจปฏิบัติตามศีลที่พระให้ นั้น เรียกว่าอะไร ?

- ก.อธิษฐานศีล
- ข.อาราธนาศีล
- ค.สมาทานศีล
- ง.ถือศีลอด

๕.คนไม่รู้ภาษาบาลี แต่มีศรัทธาถือศีลอุโบสถ พึงสมาทานด้วยวิธีใด ?

- ก.กล่าวตามหัวหน้า
- ข.กล่าวภาษาไทย
- ค.อธิษฐานเอาเอง
- ง.ถูกทุกข้อ

๖.ข้อใด อุโบสถศีลต่างจากศีล ๕ ?

- ก.กำหนดเวลารักษา
- ข.ไม่กำหนดเวลารักษา
- ค.เป็นพื้นฐานของมนุษย์
- ง.ไม่ใช่พุทธบัญญัติ

๗.ข้อใด กล่าวถึงพิธีรักษาศีลอุโบสถได้ถูกต้อง ?

- ก.ประกาศอุโบสถแล้ว อาราธนาศีล
- ข.อาราธนาศีลแล้ว ประกาศอุโบสถ
- ค.อาราธนาศีลแล้ว อธิษฐานอุโบสถ
- ง.อธิษฐานอุโบสถแล้ว ประกาศอุโบสถ

- ค.ทำบุญสะเดาะเคราะห์ ง.อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำอะไร
๒๖. คำกล่าวขึ้นต้นว่า “อชช โภจโศ ปกขสฺส อญฺญมิตฺวาโส...” เป็นคำกล่าวของข้อใด ?
- ก.คำอาราธนาอุโบสถ ข.คำประกาศอุโบสถ
- ค.คำบูชาพระรัตนตรัย ง.คำรับสรณคมน์
๒๗. ข้อใด เป็นเหตุให้การถืออุโบสถมีผลน้อย ?
- ก.จับเงินทอง ข.ถือศีลที่บ้าน
- ค.หงุดหงิดฟุ้งซ่าน ง.สมาทานเอง
๒๘. ผู้ถือศีลอุโบสถ พึงมีความเชื่ออย่างไร ?
- ก.เชื่อกรรม ข.เชื่อบาปบุญ
- ค.ไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว ง.ถูกทุกข้อ
๒๙. กิจกรรมใด ไม่เหมาะสมแก่ผู้สมาทานรักษาศีลอุโบสถ ?
- ก.ไหว้พระสวดมนต์ ข.ท่องบ่นภาวนา
- ค.อ่านตำราหมอดู ง.เรียนรู้พระสูตร
๓๐. ผู้สมาทานรักษาศีลอุโบสถ พึงปฏิบัติตนอย่างไร ?
- ก.งดเว้นการทำบาปกรรม ข.ทำแต่บุญกุศล
- ค.ทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว ง.ถูกทุกข้อ
๓๑. สมาทานอุโบสถศีลโดยวิธีใด จึงถูกต้อง ?
- ก.เปล่งวาจาอธิษฐานเอง ข.สมาทานจากพระภิกษุ
- ค.สมาทานจากคนที่รู้และเข้าใจ ง.ถูกทุกข้อ
๓๒. ข้อใด จำเป็นสำหรับผู้รักษาศีลอุโบสถศีล ?
- ก.ต้องไปรักษาศีลที่วัด ข.ต้องสมาทานศีลกับพระ
- ค.ต้องเปล่งวาจาสมาทาน ง.ต้องสมาทานศีลที่ละข้อ
๓๓. ความหมายแห่งการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง คือข้อใด ?
- ก.ฝึกใจให้ผ่องใส ข.เข้าป่าหาผู้วิเศษ
- ค.ทิ้งบุตรธิดาได้ ง.ทิ้งมารดาบิดาได้
๓๔. อาการเช่นไร เรียกว่ารักษาศีลอุโบสถศีล ?
- ก.การถือศีลกินเจ ข.การถือไม่พูดกับใคร
- ค.การงดเว้นข้อห้าม ง.การงดเหล้าเข้าพรรษา

๓๕. การสมาทานอุโบสถศีล ข้อใดกล่าวถูกต้อง ?

- ก.สมาทานในวันใดก็ได้ ข.สมาทานกับใครก็ได้
ค.สมาทานต่อหน้าพระสงฆ์ ง.สมาทานตามวันที่กำหนด

๓๖. การเข้าวัดปฏิบัติธรรม ข้อไหนถูกต้อง ?

- ก.เพื่อทำพิธีตัดกรรม ข.เพื่อเสริมดวงชะตา
ค.เพื่อแสวงหาโชคกลาง ง.เพื่อเจริญภาวนา

๓๗. ข้อใด ไม่เกี่ยวข้องกับระเบียบพิธีในการรักษาอุโบสถศีล ?

- ก.ประกาศองค์อุโบสถ ข.อาราธนาศีล
ค.อาราธนาธรรม ง.สมาทานศีล

๓๘. การรักษาอุโบสถศีล มีประโยชน์อย่างไร ?

- ก.ละความชั่วได้ ข.เป็นที่ตั้งแห่งสมาธิ
ค.เป็นที่ตั้งแห่งปัญญา ง.ถูกทุกข้อ

๓๙. คำว่า “สีเลน สุขตี ษนฺติ” เป็นคำอะไร ?

- ก.คำอาราธนาศีล ข.คำลาศีล
ค.คำสมาทานศีล ง.คำบอกอานิสงส์ศีล

๔๐. เมื่อพระสงฆ์ว่า “ติสรณคมนํ นิฏฺฐิตํ” ผู้สมาทานอุโบสถพึงรับพร้อมกันว่าอย่างไร ?

- ก.อาม ภนฺเต ข.สาธุ ภนฺเต
ค.มยํ ภนฺเต ง.อิมานิ มยํ ภนฺเต

๔๑. ผู้สมาทานปฎิชาครอุโบสถ ต้องรักษาศีลอะไร ?

- ก.ศีล ๕ ข.ศีล ๗
ค.ศีล ๑๐ ง.ศีล ๓๑๑

๔๒. ข้อใด ไม่ใช่กิจจำเป็นของผู้สมาทานศีลอุโบสถ ?

- ก.อดข้าวเย็น ข.เดินจงกรม
ค.สวดมนต์ ง.ฟังปาฏิโมกข์

๔๓. ผู้สมาทานรักษาศีลอุโบสถ ควรสนทนากันด้วยเรื่องอะไร ?

- ก.เรื่องในบ้านตนเอง ข.เรื่องในบ้านคนอื่น
ค.เรื่องสัตว์เลี้ยงน่ารัก ง.เรื่องเปรตผอมโซ

๔๔. การสมาทานรักษาศีลอุโบสถนั้น เหมาะแก่ใคร ?

- ก. คนสูงอายุ
- ข. คนทำงาน
- ค. คนวัยรุ่น
- ง. ถูกทุกข้อ

๔๕. อุโบสถที่ผู้รักษามากไม่ค่อยสำรวมระวังในข้อคเว้น จึงทำให้ได้รับอานิสงส์น้อย ตรงกับข้อใด?

- ก. ปฎิชาครอุโบสถ
- ข. โคपालอุโบสถ
- ค. ปาฏิหาริย์อุโบสถ
- ง. ปกคอุโบสถ

๔๖. ผู้สมาทานรักษาอุโบสถศีลเช่นไร ได้ผลน้อยที่สุด ?

- ก. ต้องการชื่อเสียง
- ข. ต้องการผลบุญ
- ค. ต้องการความสงบ
- ง. ถูกทุกข้อ

๔๗. พระผู้มีพระภาค ตรัสไว้ในอุโบสถสูตรว่า สิ่งที่จะชำระจิตใจที่เศร้าหมองด้วย อานาจกิเลสให้บริสุทธิ์ได้นั้น คืออะไร ?

- ก. ถวายสังฆทาน
- ข. รคน้ำมนต์
- ค. ไหว้พระ ๙ วัด
- ง. นึกถึงศีล

๔๘. ข้อใด ไม่ใช่การรักษาอุโบสถศีลตามพระอรหันต์ ?

- ก. ละปาณาติบาต
- ข. ละอทินนาทาน
- ค. ละอพรหมจรรย์
- ง. ละทุกข์

๔๙. พระอรหันต์ได้ชื่อว่ามิถ้อยคำมั่นคง ไม่ลวงโลก เพราะศีลข้อใด ?

- ก. เว้นอาหารในเวลาวิกาล
- ข. ประพฤติพรหมจรรย์
- ค. เว้นจากการพูดเท็จ
- ง. เว้นจากการดื่มน้ำเมา

๕๐. ผู้สมาทานรักษาอุโบสถศีล มีอาการเหมือนคนรับจ้างเลี้ยงโคตรงกับข้อใด ?

- ก. พูดเรื่องกิน
- ข. พูดเรื่องลูกหลาน
- ค. มีแต่ความอยากได้
- ง. ถูกทุกข้อ

๕๑. อุโบสถใด ผู้สมาทานรักษาได้รับผลบุญมากที่สุด ?

- ก. โคपालอุโบสถ
- ข. นิคคัณฐอุโบสถ
- ค. อริยอุโบสถ
- ง. ถูกทุกข้อ

๕๒. อุโบสถของนักบวชนอกพระพุทธศาสนา ตรงกับข้อใด ?

- ก. ปฎิชาครอุโบสถ
- ข. ปาฏิหาริย์อุโบสถ

ค. นิกคัณฐอุโบสถ ง. โคपालอุโบสถ

๕๓. ผู้สมาทานรักษาศูโบสถศีล พึงปฏิบัติตนอย่างไร ?

ก. บริจาคทาน ข. รักษาศีล

ค. เจริญภาวนา ง. ถูกทุกข้อ

๕๔. การสมาทานอุโบสถศีล กำหนดให้สมาทานที่ไหน ?

ก. ที่วัด ข. ที่บ้าน

ค. ที่โรงพยาบาล ง. ที่ไหนก็ได้

๕๕. อัฐภูมิคติ ในคำประกาศอุโบสถศีล หมายถึงวันใด ?

ก. วัน ๗ ค่ำ ข. วัน ๘ ค่ำ

ค. วัน ๑๔ ค่ำ ง. วัน ๑๕ ค่ำ

๕๖. รักษาอุโบสถเหมือนกัน แต่ได้บุญกุศลไม่เท่ากัน เพราะเหตุใด ?

ก. ไม่มีเวลา ข. ไม่มีพวกุศล

ค. ไม่ตั้งใจ ง. ไม่มีกำลังใจ

๕๗. การถือศีลอุโบสถ ปล่อยวันคืนให้ผ่านพ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ไม่ทำความดีอะไรเลย จัดเป็นอุโบสถประเภทใด ?

ก. ปกตอุโบสถ ข. ปฏิชาครอุโบสถ

ค. ปาฏิหาริย์อุโบสถ ง. โคपालอุโบสถ

๕๘. คำว่า “วางศัสตรา” ในอุโบสถสูตร หมายความว่าอย่างไร ?

ก. เว้นฆ่าสัตว์ ข. เว้นลักทรัพย์

ค. เว้นพูดเท็จ ง. เว้นดื่มน้ำเมา

๕๙. คำว่า “ไม่ลวงโลก” ในอุโบสถสูตร หมายความว่าอย่างไร ?

ก. เว้นฆ่าสัตว์ ข. เว้นลักทรัพย์

ค. เว้นพูดเท็จ ง. เว้นดื่มน้ำเมา

๖๐. อุโบสถศีลที่รักษาดีแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์สูงสุดในข้อใด ?

ก. โภคสมบัติ ข. มนุษยสมบัติ

ค. สวรรค์สมบัติ ง. นิพพานสมบัติ

เฉลยตอนที่ ๔

